

[Bomholt.]

videnskabsmænd i Helsingør til et særdeles værdifuldt møde, og senere har sagen stået på dagsordenen. Jeg havde lejlighed til i Helsingfors at drøfte det på en konference, et bredt sammenkaldt forum af videnskabsmænd, og senere hen har forskellige politiske partier haft kontakt med videnskabsmænd — det gælder i hvert fald det parti, jeg tilhører — og vi er altså trængt dybere og dybere ind på dette felt. Nu er vi nået frem til denne løsning her, og den ser vi ganske lidenskabsløst på fra flertallets side, og jeg skal såmænd gerne tiltræde, at det betragtes som et eksperiment. Er i øvrigt ikke den meste lovgivning, vi laver, af eksperimentel karakter? Er der nogen, der vil påstå, at det, vi laver her, er den absolutte fuldkommenhed? Allerede dagen efter opdager vi jo som oftest, at der er en lille revne her eller dér, som skal rettes eller lappes. Men vi gør det efter bedste overbevisning og så godt, vi kan, og så prøver vi på, om ikke der kan arbejdes efter det. Viser det sig, at der skulle være mangler, som kan udbedres igennem ændring, er der vel ingen, der vil modsætte sig dette.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslag nr. 2

forkastedes med 99 stemmer mod 21; 6 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 1

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3

forkastedes med 99 stemmer mod 25; 8 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Forslaget til folketingsbeslutning som helhed sattes derefter til forhandling.

Axel Kristensen: Vi er enige i forslagets formål, så selv om vi synes, at det er en dårlig løsning, vil vi for at markere vor tilslutning til formålet stemme for den endelige vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketingsbeslutning om ændring af folketingets forretningsorden m. v. vedtoges enstemmigt med 129 stemmer; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger mod inflationen [af Henry Christensen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XVI) findes i tillæg A. sp. 1775, fremsættelsen i tidenden sp. 3691).

Sagen sattes til forhandling.

Økonomiministeren (Ivar Nørgaard): Overalt i den industrialiserede verden har det i efterkrigsårene vist sig overordentlig vanskeligt at opretholde en stærk økonomisk vækst og samtidig bevare en rolig prisudvikling. Jeg tror ikke, der er noget land i verden, der kan rose sig af at have fundet nøglen til løsningen af dette problem. At det heller ikke er let for små lande at føre selvstændig stabiliseringspolitik, når de omkringliggende lande har stærke prisstigninger, er Holland — og i det sidste par år også Schweiz — eksempler på.

Men selv om der ikke findes en patentløsning, er der ingen tvivl om, at der inden for et bredt felt i den økonomiske politik er mulighed for at lægge denne til rette på en sådan måde, at prisstigningstendenserne dæmpes.

Regeringen deler naturligvis helt og holdent forslagsstillernes ønske om, at den økonomiske politik tilrettelægges sådan, at den økonomiske vækst sikres, samtidig med at prisstigningerne neddæmpes. Ingen — måske bortset fra visse spekulanter — kan være interesseret i, at priserne løber løbsk. Lønmodtagerne vil til trods for den automatiske pristalsregulering komme til kort i et kapløb mellem lønninger og priser, og det samme gælder for de grupper som f. eks. folkepensionisterne, der får deres ydelser reguleret med en vis forsinkelse.

Regeringen har gennem sin finanspolitiske linje klart vist, hvor stærk vægt vi lægger på, at der sikres økonomisk balance. De foranstaltninger, der er truffet i den seneste

[Økonomiministeren.]

tid — nu sidst ved forliget mellem regeringen, det radikale venstre og venstre — har netop haft til formål at tage trykket af kedlen og dermed bane vej for en mere rolig udvikling i økonomien.

Også regeringens forslag om ændringer i loven om indseende med priser, i næringslovgivningen og i licitationslovgivningen har til formål at fremme konkurrencen og dermed modvirke prisstigningstendenserne.

Som det fremgår af den økonomiske årsoversigt og af de bemærkninger, jeg fremsatte for et øjeblik siden ved forelæggelsen af denne, tyder meget på, at den økonomiske udvikling i 1966 vil blive roligere, end den har været på noget tidspunkt i det seneste par år.

Da hr. Henry Christensen sidste år fremsatte forslag til folketingsbeslutning om undersøgelse af inflationskilderne, lagde han stor vægt på, at formålet var at få en så grundig og saglig redegørelse som muligt, og at denne derefter skulle være grundlaget for folketingets videre overvejelser og drøftelser af dette problem. Jeg skal tillade mig at citere fra hr. Henry Christensens fremsættelsestale sidste år — Folketingstidende 1964-65, sp. 5164 — følgende:

„Forslaget tilsigter at skaffe folketinget og offentligheden en undersøgelse af og saglige oplysninger om de problemer og årsager, der her i landet er knyttet til inflationsudviklingen.“

Endvidere sagde hr. Henry Christensen:

„Jeg skal ikke foregribe resultaterne af den undersøgelse, vi her opfordrer til, men vi bør derimod skaffe os det bedst tænkelige grundlag for nye overvejelser og drøftelser. Det er dette formål, forslaget vil tilgodese.“

Og endelig til sidst:

„En undersøgelse er ikke udtryk for stillingtagen. Den tilsigter alene en saglig belysning.“

Som bekendt blev forslaget tiltrådt af alle partier, og der var almindelig enighed om det nyttige i at få en udredning fra et sagkyndigt udvalg om hele problemkredsen omkring inflationsudviklingen. Der var ligeledes enighed om, at det ikke nødvendigvis var et sådant udvalgs opgave at fremlægge konkrete forslag, men først og fremmest at give en saglig og tilbundsående analyse

af problematikken omkring de stærke prisstigninger.

Det kan næppe være klogt at fastsætte en bestemt dato for afslutningen af udvalgets arbejde. Det må være mere betydningsfuldt, at der ud af udvalgets arbejde kommer et afsluttet og gennemarbejdet resultat. Jeg har anmodet udvalget om at fremme arbejdet mest muligt, men udvalgets formand har over for mig oplyst, at det ikke er muligt at tilendebringe arbejdet før tidligst i slutningen af april, da der er ved at blive foretaget en række statistiske undersøgelser, som ikke kan afsluttes fra den ene dag til den anden.

Som nævnt er det ikke pålagt udvalget at fremsætte konkrete forslag, men at give en analyse af årsagssammenhængen bag prisudviklingen her i landet. Det vil ikke være rimeligt, hverken for regeringen eller folketinget, at drage bestemte konklusioner, før man har haft lejlighed til at sætte sig ind i rapporten.

Det er regeringens opfattelse, at diskussionen om inflationsproblemet og om de foranstaltninger, der måtte skulle træffes, bør afvente redegørelsen fra det sagkyndige udvalg, og at der må gives folketinget en rimelig tid til at sætte sig ind i de betragtninger, der findes i redegørelsen. Når rapporten har været offentliggjort og gennemdrøftet i regeringen, er det min hensigt at give folketinget en redegørelse for de konklusioner, regeringen for sit vedkommende mener kan drages af rapportens analyse. Først på dette grundlag kan der opstilles en plan.

Det forekommer mig derfor ikke hensigtsmæssigt ved denne lejlighed at komme nærmere ind på en detaljeret drøftelse af inflationens årsager. Denne debat bør afvente rapportens fremkomst.

Ordføreren for forslagsstillerne (Henry Christensen): Jeg vil gerne begynde med til ministeren, der henviste til det nedsatte antiinflationensudvalg, at gøre et par bemærkninger om hovedformålet med det forslag, vi har fremsat.

Jeg må erindre ministeren om, at der jo foreligger den aftale, at forslag til beslutninger, forslag til love skal fremsættes inden den 15. marts, hvis man vil sikre dem behand-

[Henry Christensen.]

let i indeværende folketingsår. Det måtte for os være helt afgørende at sikre en behandling her i det høje ting af de problemer, der knytter sig til den alvorlige inflatoriske udvikling, vi er stillet over for. Havde vi derfor ventet med at fremsætte vort forslag til efter den 15. marts, ville regeringen have haft den formelle mulighed at kunne nægte en behandling, der kunne afsluttes inden sommerferien.

Det er efter min opfattelse helt nødvendigt, at der søges fastlagt en økonomisk politik, der på et bredt felt sigter imod at begrænse den meget stærke inflatoriske udvikling, vi igennem 1965 blev stillet over for. Ministeren henviser til, at vi nu i 1966 befinder os i et roligere klima, hvad angår den inflatoriske udvikling. Jeg vil hertil gerne sige to ting. Jeg vil for det første sige, at jeg er ikke så forfærdelig imponeret af de socialdemokratiske regerings erklæringer om deres forventninger, hvad den inflatoriske udvikling angår. Forud for folketingsvalget i 1964, altså i september 1964, og altså forud for det år, der hed 1965, som jeg skal komme til om lidt, erklærede statsministeren i fjernsynet — statsministeren sagde mange ting i fjernsynet ved den lejlighed, som det er interessant at stifte bekendtskab med nu — ganske dristigt vedrørende spørgsmålet om regeringens politik over for den inflatoriske udvikling, jeg citerer:

„Vi har ikke inflation i Danmark.“

Det var statsministerens ganske enkle svar, og det var en erklæring på det tidspunkt, hvor vi gik ind i en udvikling, der medførte, at vi i 1965 oplevede en inflation, hvormed Danmark satte absolut rekord her i Europa.

I dag erklærer økonomiministeren, at nu ser det roligere ud, og vi kan håbe på, at det går bedre i 1966. Jeg håber i hvert fald ikke, det kommer til at gå i 1966 lige så galt som i 1965. Men det er vel — og det er den anden bemærkning, jeg vil gøre hertil — sådan, at vi almindeligvis oplever den voldsomste indkomsteksplosion og inflationsudvikling i det første år af en overenskomstperiode og lidt mindre i det andet år af en overenskomstperiode. Skal vi forsøge at lægge en politik, der skal hindre, at det fortsætter med en sådan

eksplosiv vækst, har folketinget og regeringen på nuværende tidspunkt til opgave at søge denne politik fastlagt. Derfor drejer det sig altså ikke alene om 1966, men det drejer sig også om at fastlægge en politik, der søger at skabe en mere afbalanceret økonomisk udvikling for den periode, der bliver afhængig af den økonomiske politik, vi fastlægger i indeværende år.

Jeg må måske her gøre den stilfærdige bemærkning, at regeringen kunne jo godt være så elskværdig at sørge for, at vi fik årsrapporterne fra OECD; jeg har bedt om dem nu i merværdiafgiftsudvalget, men det var måske nyttigt for tingets økonomiske overvejelser, at vi automatisk fik stillet de centrale dele i det økonomiske materiale til rådighed. Jeg finder det nemlig nødvendigt at minde om, at i årsrapporten fra OECD fastslås det, at Danmark i 1965 havde en pengeforringelse eller inflation på omkring 8 pct., hvor de lande, med hvem vi samhandler i særlig grad, Vesttyskland, England, Sverige, Norge, USA, har en inflation, der ligger vel i gennemsnit på omkring det halve, fra 2, 3½ op til 5 pct. Vi har altså ganske klart en selvstændig, betydende dansk inflatorisk udvikling.

Har økonomiministeren gjort sig nogen forestilling om, hvor omfattende denne inflation er? Hvis man tænker sig en indtægt i 1965 på 20.000 kr., skal denne for at bevare sin købekraft om 26-27 år være blevet på 150.000 kr., hvis man fortsætter med den samme inflatoriske udvikling; så stærk er inflationen altså, og det i et år, hvor vi har været gunstigt stillet med hensyn til engrospriser og råvarepriser; de sidste har endda vist faldende tendens igennem 1965. Vi har altså haft gunstige internationale vilkår, hvad den side af sagen angår, og alligevel er det gået sådan.

Inflationen er måske meget velegnet til at skjule visse øjeblikkelige vanskeligheder, men den er en risiko for dansk økonomi, for dansk produktion, for dansk eksport, og den har endvidere risiko for arbejdsløshed til følge, hvis udviklingen får lov til at fortsætte sådan, som vi nu alt for ofte har oplevet det. Det er imponerende, hvad dansk industri, dansk produktion og danske arbejdere og funktionærer har præsteret af økonomisk vækst igennem de senere år. Men økonomiministeren erkendte selv, at

[Henry Christensen.]

det er heller ikke i lønmodtagernes interesse at opretholde en sådan inflation, som vi har haft, tværtimod er den farlig for den fortsatte udvikling af dansk produktion og dens konkurrenceevne, som er af betydning både for den produktion, der skal afsættes ude i verden, og for den, der skal afsættes på hjemmemarkedet, hvor vi nu i kraft af de friere samhandelsbetingelser møder stigende konkurrence. Derfor er det farligt for beskæftigelsen i det lange løb, om man fortsætter med at forringe dansk produktions konkurrencevilkår, som vi har oplevet det igennem det sidste års tid.

Det andet, som inflationen er farlig for, er gift for, er opsparingen hos borgerne; den er det for den politik, der sigter imod en så stor vækst af den private opsparing som muligt. Det er muligt, at økonomiministeren har ønske om, at vi skal dreje opsparingen over på statsopsparing m. v.; det har vi ikke. Vi anser det også for en uretfærdighed af rang, at inflationen i den grad får lov til at ramme sparerne og selv-pensionisterne, dem, der har sparet, og dem, der har pensioneret sig selv. En inflation på 8 pct. på et år, ja, tænk, højtværede økonomiminister, og sammenhold det med renteniveauet i vore banker og sparekasser. Der er ikke noget at sige til, at det med en sådan inflation bliver svært at få opsparingen til at vokse nok.

Ministeren havde også forståelse for, at de, der måske havde interesse i inflation, er dem med de arbejdsfri indtægter, dem med spekulationsgevinsterne. Hvis man vil en politik, der ikke danner grobund for den slags, må man altså helt anderledes sætte ind med bekæmpelse af inflationen.

Hvis vi ikke gør det, må vi se i øjnene, at der ikke skal ret megen opbremsning i den internationale konjunktur til, før vi møder en stigende risiko for arbejdsløshed. Nu er ministeren så optimistisk, at han tør vurdere hele 1966. Min fornemmelse af den internationale økonomiske konjunkturudvikling er den, at vi måske har meget vanskeligere end normalt ved at se så forfærdelig langt ud i tiden; derfor er det en risikabel politik, hvis man ikke hurtigt og tidligere end hidtil bevidst sætter ind på at bremse det forkerte i udviklingen.

Økonomiministeren henviser til det, man

kalder den stramme finanspolitik. Ja, jeg vil dog egentlig sige, at for det meste af 1965s, vedkommende, indtil 1. oktober, var det vel stort set regeringens finanspolitik, der blev ført. Jeg ved godt, at forudsætningen var, at man skulle have haft merværdiafgiften indført fra 1. oktober 1965, og det fik man ikke, men indtil da var det jo regeringens finanspolitik, der blev ført, og til trods for dette oplevede vi den kraftige inflatoriske udvikling.

Videre vil jeg sige, at min opfattelse og vor opfattelse er den, at en stram finanspolitik kan være nødvendig for et samfund, når det har oplevet en inflatorisk udvikling, der bl. a. truer den danske betalingsbalance så stærkt, som tilfældet har været. For bl. a. at værne betalingsbalancen kan en begrænsning af den falske købekraft, der er blevet resultat af den inflatoriske udvikling, være nødvendig. Det har vi medvirket til. Jeg anser det for rigtigt, at vi medvirkede dertil, men jeg vil meget advare mod den opfattelse, at den medicin, der kan være nødvendig for at helbrede eller reparere på nogle af de skader, der er opstået af en forkert økonomisk politik, også er den, man skal bruge bare for at sikre, at patienten kan blive sund.

Man kan altså lappe på efterspørgselsvirkningen, på betalingsbalancevirkningen, men det, der bliver tilbage, er den varige hævnning af omkostningsniveauet, og derfor må opgaven være at sætte ind med en bekæmpelse af årsagerne til inflationens opståen. Og her har regeringen været for passiv.

Bevares, jeg er taknemlig for, at regeringen henviser til det udvalg, der er nedsat til undersøgelse eller klargøring af visse særlige danske inflationskilder. Jeg havde ærlig talt noget besvær med at få tilslutning til det sidste år, men jeg er da glad for, at ministeren nu erkender, at det var et godt og udmærket initiativ, som han nu vil knytte sin politiske stræben til. Det må da nærmest være en indrømmelse eller kompliment til os, og dem får vi jo ikke så mange af fra ministeren, så den tager jeg med glæde til efterretning.

Men jeg går dog ud fra, at regeringen såvel som vi andre har måttet gøre sig nogle overvejelser om den økonomiske politik, der skal føres. Det er klart, at jeg

[Henry Christensen.]

vedstår min opfattelse af, at der er nogle ting her, vi nu skal have afklaret nærmere, men der må også være en række led, regeringen allerede nu må have gjort sig nogle overvejelser over. Det, vi har oplevet, er en indkomststigning på 13-14 pct. over for en produktivitetsstigning på 3-4 pct. Det er det misforhold, der omsætter sig i nødvendigheden af større skatter og i stigende priser til skade for næsten alle, til gavn for meget få, hvis det overhovedet er til gavn for nogen. Jeg advarer imod, at vi lader stå til for længe over for en sådan udvikling.

Vi fremlagde jo bl. a. også sammen med det radikale venstre i efteråret nogle synspunkter. Der var nogle spørgsmål, vi lod stå åbne, bl. a. fordi vi ville afvente resultatet af det særlige antiinflationssudvalg, som økonomiministeren nu også har omtalt. Der var andre principielle økonomisk-politiske synspunkter, vi drog frem, som det var rimeligt at tage ind i overvejelserne.

Finansministeren sagde jo forleden dag i en tale i Nationaløkonomisk Forening i spørgsmålet om indkomstpolitikken: man har sagt, at den spillede fallit i 1965, men jeg deler ikke denne opfattelse. Jeg kan ikke forstå, at finansministeren kan fremsætte denne udtalelse på baggrund af de tal, jeg nævnte, en produktivitetsstigning på 3-4 pct. og en indkomststigning på 13-14 pct., for visse grupper endda større. Jeg ved godt, at man siger, at dette har særlig relation til problemet omkring den generelle overenskomstfastsættelse, men det kan da ikke være sådan, at man ikke foretager en vurdering af den generelle indkomstudvikling, af indkomstudviklingen i sin helhed. Hvis ministeren skulle på afmagringskur — det er ikke, fordi jeg mener, han trænger til det — og får at vide, at han skal nøjes med så og så mange kalorier, er det jo ikke nok, at ministeren mener, at bare han nøjes med til frokost at holde sig inden for det fastsatte kalorietal, til morgen at holde sig inden for kalorietallet og til middag at holde sig inden for det, har han opfyldt lægens råd. Men det er jo sådan, man har båret sig ad i den økonomiske politik. De muligheder, der var for indkomststigning, udnyttede man først én gang i forbindelse med dyrtidsreguleringen,

én gang ved de generelle overenskomster og én gang ved den almindelige løngliding; det burde ministeren måske have taget i betragtning.

Jeg tror derfor, det er nødvendigt, at man går alvorligt ind på det synspunkt, vi fremhævede, at en regering i dag over for et kompliceret samfund som vort, og som et moderne samfund er, må føle et selvstændigt ansvar for at fremlægge vurderinger, sætte sin autoritet ind for, hvilke muligheder der er for almindelig indkomststigning i samfundet, inden man i kraft af inflation, prisstigninger, skattestigninger, skal til at tage de for store indkomststigninger fra folk igen. Det kan da godt være, at regeringen synes, det er ubehageligt, det vil nok enhver regering gøre, men det er nok en nødvendighed, at en regering føler et helt anderledes ansvar her, end denne måske har været vant til. Regeringen kunne jo også se til sine kolleger arbejderregeringen i England, som jo nu spås endda et godt valg — på baggrund i den henseende af en modigere indstilling end den, der har præget den danske socialdemokratiske regering.

Venstre er tilhænger af en bedre indkomststatistik, også en hurtigere lønstatistik, altså generelt en bedre indkomststatistik, hvad vi også gav udtryk for forleden dag. Vi pegede videre på betydningen af, at der tilvejebragtes et neutralt organ, når det drejede sig om forud for forhandlinger med tjenestemandsoverenskomsterne for statens eget vedkommende at fastsætte indkomstniveauet inden for sit område, således at der her var en baggrund for tjenestemændene selv, for regeringen og folketinget for lønforhandlingerne. Nu er det således, at der om alle de mange enkelte ting i normeringsloven af ofte minimal betydning forud finder en indgående behandling sted i folketinget, mens vi ved de store indkomstpolitiske afgørelser i realiteten — hvis ikke man vil undergrave en ministers forhandlingsmyndighed, hvad der selvfølgelig ikke kan være i folketingets interesse — stilles over for et fait accompli. Jeg tror, det er nødvendigt, at der sker noget her.

I en indkomstpolitik eller økonomisk politik må også indgå sådanne led som et arbejdsaftalenævn for at skabe et værn

[Henry Christensen.]

for folketinget i givne situationer, også adgang til eller mulighed for at sikre en fri arbejdsret, som venstre har stillet forslag om. Man siger somme tider hertil: ja men der må jo være balance i den politik, der er vendt mod enkelte grupper. Da vil jeg gerne sige, at vi i venstre vil ikke være med til en politik, der er vendt imod nogen enkeltgruppe, tværtimod, for det er i den samlede befolknings interesse, især lønmodtagernes, at der føres en afbalanceret politik, således at vi undgår disse inflatoriske udsving, vi har oplevet. Og hvis man ikke vil sætte ind mod en række af de årsager, vi nok sagligt må erkende der er, så kommer vi jo ingen vegne.

Hvad det afbalancerede angår, har vi i fællesskab over for erhvervslivet gennemført en monopollovgivning, der simpelt hen giver statsmyndigheden ret til at bestemme, hvad prisen skal være, hvor der er monopolagtige tilstande. Hvis dansk landbrug skal have ændret prisen blot på en lille del af sine produkter, så er det statsmyndigheden, der bestemmer det. Vi opnår, håber jeg, vel i fællesskab at gennemføre en lovgivning om indseende med priser, og også dette må derfor ses som et afbalanceret led.

En af de ting, vi i vort forslag sidste år, som behandles i det særlige udvalg, bad om, var jo at få belyst problemet om de eventuelle inflatoriske virkninger af den særlige danske form for automatisk dyrtidsregulering. Jeg vil netop her sige, at det er naturligt og rimeligt, at ingen af os om dette spørgsmål bør fremsætte kategoriske synspunkter, før vi har fået den undersøgelse, der skulle belyse dette nærmere. Der er måske et par ting, der alligevel allerede kunne siges.

Vi nævnte i efteråret betydningen af at få et hyppigere ajourført vægtgrundlag, og det går jeg ud fra vi har klaret i pristalsnævnet. Vi nævnte en anden ting: spørgsmålet om at få foretaget hyppigere prisundersøgelser som grundlag for de eksisterende pristalsberegninger, således at vi undgik de tilfældige udsving i kraft af vilkårligheder — som vi måske stærkest har oplevet ved kartoffelpristallene et par gange. Men regeringen forholder sig passiv, den er øjensynlig ikke til at råbe op om

den slags ting. Hvorfor vil regeringen ikke selv være med til at gøre en indsats på dette område?

Jeg vil gerne i forbindelse med den automatiske dyrtidsregulering anføre den generelle betragtning, at vi på den ene side må være interesseret i at sikre en ordning, der tilgodeser berettigede interesser hos danske lønmodtagere, men på den anden side må søge den udformet, så den ikke har selvstændige inflatoriske virkninger. Hvis den omstændighed, at man sikrer en lønmodtager 150 kr. i kraft af en dyrtidsregulering for $\frac{1}{2}$ år, skal betales med stærke prisstigninger og skatter, kan man meget hurtigt bringe os alle sammen fra asken i ilden. Jeg tror, man bør nå frem til en vurdering af mulighederne for i højere grad at tage hensyn til velstandsfaktorerne end hidtil. De synspunkter, jeg her anfører, er imidlertid på nuværende tidspunkt anført i en parentes, idet jeg erkender, det er et problem — og jeg forstår, at økonomiministeren er enig heri — vi må vende tilbage til.

Den anden side af inflationsproblemet, jeg også gerne vil gøre et par bemærkninger om, vedrører problemet om statens placering, om statens aktivitet. Jeg ser jo af den økonomiske årsoversigt, som økonomiministeren har været så venlig — og det takker jeg ham for — at give mig et korrekturtryk af i går, at man, hvad statens anlægsbudget angår, for sidste års vedkommende ikke har været i stand til at udnytte bevillinger for indtil 150 mill. kr., fordi der ikke har været den tilstrækkelige kapacitet til rådighed. Nu står vi i år over for et anlægsbudget, der vel udvides med en 200-300 mill. kr. Jeg vil gerne spørge økonomiministeren, hvordan han får sammenhæng i disse ting, og jeg gør samtidig opmærksom på, at de arbejdsløshedstal, vi foreløbig kender for marts måned, glædeligvis viser, at der rent faktisk ingen ledighed er, altså ingen større ledighed eller kapacitet til rådighed i år sammenlignet med, hvad der var sidste år.

Jeg ved, at økonomiministeren talte meget drastisk ude i landet om de begrænsninger, venstre var med til at få gennemført, hvad anlægsbudgettet angår. Har ministeren ingen betænkeligheder ved, om der ikke herfra igen kommer til at udgå inflatoriske kræfter, samtidig med at vi jo har

[Henry Christensen.]

holdt erhvervslivets investeringer nede, hvad jeg har bemærket at handelsministeren, jeg tror ved nytårstide, udtalte stærke betænkeligheder ved? Har man ingen bekymringer i regeringen, hvad dette angår?

Det er jo baggrunden for, at vi i venstre har ønsket at fremme et arbejde — og jeg takker for, at dette sker — der giver mulighed for planlægning både af et anlægsbudget og et driftsbudget. Men vi kommer til at sammenholde det med kapacitetsmulighederne, og regeringen kommer også til at være med til at tage et sagligt ansvar og foretage en vurdering heraf.

Jeg vil tilføje endnu en ting i den forbindelse: vi kommer også til at intensivere bestræbelserne for at opnå en virkelig rationalisering af den store statsadministration, vi har, en rationalisering med henblik på at søge opgaverne løst mere effektivt og altså mere økonomisk; og vi kommer til at gøre en stærkere indsats herfor end den, vi hidindtil har oplevet, trods nedsættelse af administrationsråd og andre foranstaltninger. Jeg tror, det bliver nødvendigt at tage disse ting alvorligt.

Jeg vil til ministerens udtalelse om fremgangsmåden sige, at det, som for os er afgørende — og det ønsker vi at holde fast på — det er, at der fra regeringens side i det høje ting fremlægges en samlet plan til en indsats for bekæmpelse af den inflatoriske udvikling, og at den fremlægges så tidligt, at folketinget kan nå at behandle den, inden folketinget sendes på sommerferie. Der må sikres folketinget en rimelig tid til og rimelige muligheder for at behandle disse alvorlige problemer, de alvorligste, dansk økonomi er stillet over for. Muligheden for at opnå dette vil være afgørende for venstres holdning til sagens videre behandling.

Peter Nielsen: Jeg skal ikke tage meget af det høje tings tid, ikke fordi jeg ikke anser hele dette spørgsmål for at være af yderste vigtighed, men fordi der jo er nedsat et sagkyndigt udvalg til behandling af problemet; det har ikke afgivet sin betænkning endnu, og først når den kommer, kan man lave de såkaldte antiinflationplaner.

Når jeg altså ikke skal sige mange ord,

er det ikke, fordi jeg ikke anser spørgsmålet for at være af den største vigtighed; jeg er klar over, at en inflation rammer først og fremmest dem, der må leve fra hånden i munden, den rammer først og fremmest lønmodtagerne, og derfor er det ganske klart, at mit parti er meget interesseret i problemet. Men jeg advarer alligevel imod, at man begynder med nogen som helst katastrofeteori, at man taler om patienten, der er syg, der skal helbredes o. lign. Vi lever i virkeligheden i et godt og sundt samfund, produktionen og alting er i fremgang, og det er vel mange gange denne fremgang, der bevirker en vis inflation.

Men det er dog alligevel værd at gøre opmærksom på, at inflation jo er noget, man desværre har kendt altid. Jeg har i hvert tilfælde kendt den i al den tid, jeg har levet. Det er vel navnlig krigene, der sætter gang i den, idet de ligefrem udhuler — hvad skal man sige — realværdierne. Det er altid efter krigene, den første verdenskrig, den anden verdenskrig, at der er kommet gang i inflationen, og det er jo ikke et specielt dansk fænomen, selv om altså vi har haft større prisstigninger her i Danmark i de sidste år, end man har i andre lande.

Men så kommer jo det spørgsmål: når den ligning, man har, altid skal gå op, når værdien af produktionen skal være lig med værdien af forbrug og investeringer, hvad kan man så i et liberalistisk samfund gøre? Ja, man kan lade ligningen løse sig selv, det kan ske ved nedsatte investeringer og ved nedsat forbrug, altså gennem en vis inflation. Det, vi hidtil har foretaget, har egentlig været en kedelig omgang, som det har været kedeligt at skulle tage ansvar for, idet man jo har dempet forbrugsudvidelserne ved de såkaldte buketter.

Man kan naturligvis godt stå og sige, at regeringens finanspolitik har spillet fallit — det er vistnok at lade gå inflation i ord — men hvis den ikke har været tilstrækkelig, så har det jo altid haft en sammenhæng med, at man fra anden side har barberet disse buketter for stærkt. Der er ikke nogen i vort parti, der kan lide dette at virke prisfordyrende gennem buketter, afgifter o. lign., og vi har intet imod, hvis man på grundlag af en såkaldt anti-

[Peter Nielsen.]

inflationen kan finde andre metoder, men de vil jo nok komme lidt i strid med vor liberalistiske livsopfattelse, for skal vi lave noget sådant, må det jo blive en eller anden form for planøkonomi. Foreløbig afventer vi imidlertid denne rapport eller betænkning; på grundlag af den og på grundlag af, hvad regeringen måtte fremkomme med, må vi her i folketinget tage diskussionen op til sin tid, og vi kan vel så gøre det på et mere realistisk grundlag end i dag.

Jeg vil altså bare advare lidt imod, allerede på forhånd at koncentrere sig for stærkt om dette med den automatiske dyrtidsregulering. De fleste af de mennesker, der er inde under den, er ikke folk, der lever over evne; det er ikke dem, der skaber inflation. Der er vel også andre, der sætter deres indtægter i vejret, og det er jo som regel disse andre, der gør det først. Vi taler om kapløbet mellem priser og lønninger. Der er i virkeligheden intet kapløb, for lønningerne har tabt det løb med det samme, de kommer altid bagefter; det er de andre, der først tager sig en fortjeneste; derefter skal lønmodtagerne have kompensation.

Spørgsmålet er, om vi kan få de selvregulerende faktorer ind i vor økonomi, som vi vel i modsætning til andre lande mangler, hvad jo også OECD-rapporten har omtalt, og den væsentligste af dem — ja, jeg tør ikke ophidse det ærede medlem hr. Henry Christensen, men jeg vil dog alligevel lige nævne, hvad der siges i denne rapport — er jo den, at Danmark mangler kildeskatten.

Jørgen Jensen: Selve forslaget til folketingsbeslutning kan det konservative folkeparti tilslutte sig. Vi ser, ligesom andre her i salen, meget gerne, at den saglige undersøgelse, som folketinget i juni sidste år besluttede sig til at lade foretage, fremskyndes mest muligt. Vi vil ligeledes hilse med glæde — i hvert fald fra mit partis

side, og jeg forstår også, at venstre vil gøre det — hvis regeringen meget snart vil fremlægge en antiinflationenplan for folketinget; i selve forslaget til beslutning er datoen den 15. maj jo nævnt. Fra vor side har vi altid været imod inflation, det har vi været før den 15. maj, og det vil vi naturligvis også være efter den 15. maj 1966.

Man har jo i dag under den hidtidige del af debatten været noget inde på selve det reelle i sagen, og jeg vil gerne knytte nogle enkelte bemærkninger hertil. Det er vel således, at ordet inflation kan alle ikke lide; jeg har nærmest indtryk af, at siddende ministre i dette land har lidt svært ved at acceptere begrebet som noget sagligt. Jeg vil derfor foreslå, at vi nogenlunde enes om en definition på begrebet inflation. Efter min opfattelse må det være noget i retning af dette: en tilstand eller en udvikling, hvor indkomsterne stiger mere, væsentligt mere, i hvert fald markant mere end den samlede produktion med den uundgåelige følge, at priserne, altså prisniveauet, stiger.

Se, det er klart, at vi her i dette land må finde os i udenlandske prisstigninger eller prisstigninger, som kommer ind over grænserne på grund af forhold ude omkring. Det må vi, når det drejer sig om stigende importpriser; og det er en ubehagelig ting for et stærkt råstofimporterende land som Danmark. Vi kan være mere glade, når det viser sig, at priserne på vore eksportvarer går op, for så er det vel udtryk for, at det danske samfunds indtjeningssevne totalt set forbedres.

Inflation har i modsætning til disse former for prisstigninger det karakteristiske ved sig, at inflationen er et resultat af en udvikling, som foregår inden for Danmarks egne grænser. Det er altså principielt noget, som vi selv er herre over. Derfor tillægger man vel også regeringen og folketinget, folketingets flertal, et ansvar for en sådan udvikling.

Der er vist ingen tvivl om, at alle — og vi

[Jørgen Jensen.]

har allerede hørt det bekræftet her i dag — vil betegne en inflatorisk udvikling som værende skadelig. Det vil jeg, så stærkt som det er mig muligt, understrege. En prisstigning af denne art forringer nødvendigvis erhvervenes konkurrenceevne, ved at Danmark får højere omkostninger end konkurrenterne på eksportmarkederne og også på det danske hjemmemarked. En kendsgerning er det, at vi hvert eneste år skal eksportere mellem en fjerdedel og en tredjedel af den samlede danske produktion, for at vi med vor økonomiske struktur kan sikre den levefod og den velstand, som befolkningen ønsker. Det er helt åbenbart, at hvis vi konkurrencemæssigt stilles dårligere end andre lande, så går det ud over os selv på længere sigt gennem en lavere vækst i produktionen eller en ringere levefod. Jeg vil i denne forbindelse minde om, at fra 1. januar 1967 vil alle industritoldsatser være nede på 0, og så sætter den konkurrence, som vi allerede har mærket ganske kraftigt, virkelig for alvor ind over for det danske erhvervsliv.

Der er en anden væsentlig motivering for, at vi må være mod inflation. Det er den, at inflation er uretfærdig mod betydelige dele af Danmarks befolkning derved, at den skader opsparingen; den skader ganske særligt den del af befolkningen, som ved at pålægge sig afsavn med det øjeblikkelige forbrug har sparet op og derigennem søgt at sørge for sig selv på længere sigt, f. eks. i alderdommen.

Vi er vel herefter enige om, at inflation bør bekæmpes. Har vi så inflation? Ja, som nævnt eller som strejft er det svært for alle at erkende dette. Jeg vil ligesom hr. Henry Christensen takke økonomiministeren, fordi han var så venlig i går eftermiddags at give mig et korrekturaftryk af den økonomiske årsoversigt; jeg benyttede aftenen til at studere dette værk en lille smule. Lad mig nævne et par enkelte ting. Bruttofaktorindkomsten var i 1964 60 milliarder kr. og var i 1965 ifølge denne opgørelse steget til 67 milliarder kr., altså med 7 milliarder kroner, regnet i løbende priser. Hvis man slår op på en anden tabel, som står lige under den førstnævnte, kan vi se, hvorledes udviklingen har været i forhold til de faste 1955-priser, og det viser sig da,

at bruttofaktorindkomsten, der er udtryk for den samlede produktion her i landet, er steget fra 42,8 til 44,9 milliarder kr., altså kun med 2,1 milliard kr. mod de førnævnte 7 milliarder kroner. Forskellen mellem disse 7 milliarder og de godt og vel 2 milliarder kan stort set siges at være udtryk for den prisstigning og den inflation, som er foregået i dette land.

Man kan da også yderligere dokumentere dette. De samlede indkomster i dette land er i 1965 ifølge dette udmærkede værk steget med ca. 12 pct., og man kan højst komme frem til, at den samlede reelle produktion er steget med ca. 4-5 pct. i 1965. Samme billede kan man få, hvis man studerer udviklingen i forbrugerpriserne. Man ser en kraftig stigning gennem hele 1964 og hele 1965, og det gør man desværre også, hvis man går lidt længere tilbage. Det skal jeg lade være med at trætte med. Men altså en kendsgerning synes det at være, at vi i disse år har haft en særdeles kraftig prisstigning, og jeg vover altså at kalde den inflation, for det er dens rette navn.

Hvorfra kommer så denne inflation? Ja, det er jo det, som udvalget, der er nedsat, skal undersøge i enkeltheder, og jeg er meget spændt på at se resultatet, men har visse fornemmelser i forvejen, og lad mig her strejfe nogle ganske enkelte.

Når mange, for ikke at sige alle eller næsten alle befolkningsgrupper her i landet forsøger at sætte deres indkomster op uden hver for sig at føle sig ansvarlig for den samlede indkomstudvikling eller for den samlede produktionsudvikling, så får vi en kraftig tendens til så stærke indkomstforøgelser, at det må omsætte sig i en inflationær tilstand. Det har vi set. Det sker gennem overenskomstfornyelser, det sker gennem dyrtidsreguleringer, det sker gennem såkaldt lønglidning. Jeg skal ikke gå nærmere ind på nogen af disse tre dele.

En anden kilde er udvidelsen af den økonomiske aktivitet, som staten for ikke at sige det offentlige som helhed udfolder. Og dér kan man også se ganske interessante tal i den økonomiske årsoversigt, idet man dér finder, at den samlede offentlige aktivitet i de samlede drifts- og anlægsbudgetter fra finansåret 1964-65 til 1965-66 er forøget fra 16,6 milliarder kr. til 19,6 milliarder kr., altså med 3 milliarder kr. Der er en uhyre

[Jørgen Jensen.]

interessant tabel i den økonomiske årsoversigt. Man kan nemlig dér læse, at denne stigning i den samlede udgiftsforøgelse, altså omfattende såvel staten som kommunerne som forskellige særlige ordninger, der med rette kommer ind under navnet den samlede offentlige sektor, at denne stigning betyder, at de offentlige drifts- og anlægsudgifter fra finansåret 1964-65 til finansåret 1965-66 er forøget fra 30,2 til 32,1 pct. af nationalindkomsten. Se, det er udtryk for et ganske voldsomt pres fra den offentlige sektor på det samlede erhvervsliv og den samlede arbejdskraft, vi har til rådighed. Denne aktivitet presser sig så at sige igennem, og det må give oplagte økonomiske virkninger på arbejdsmarkedet. Man kan vel næppe vente andet, end at dette sætter sig igennem ved et pres på priserne og på indkomsterne, ikke alene på lønningerne, men også på indkomsterne i almindelighed.

En tredje mulig kilde til inflation må være selve skattepolitikken, vi fører. Det er næppe helt rigtigt at føre den skattepolitik, vi hidtil har gjort. Vi tror — det mener jeg og mit parti — at hvis man i en tilstand af fuld beskæftigelse sætter skatterne yderligere op ved forhøjelse af afgifterne f. eks., så fører det meget let til kompensationskrav på arbejdsmarkedet, og derved får vi fat i noget inflationsdrivende i så henseende.

Lad mig nævne som en fjerde mulig kilde, at der i den danske samfundsøkonomi som sådan utvivlsomt findes forskellige flaskehalse, som begunstiger eller fremmer inflationstendensen.

Og hvad skal man så gøre mod denne inflation? Ja, jeg vil ikke give de endelige gode råd nu, jeg vil som nævnt meget spændt afvente betænkningen fra det sagkyndige udvalg. Men konsekvensen må jo være den, at man forsøger at sætte ind på f. eks. de af mig her nævnte områder. Det er i den ellefte eller tolvte time, jeg måske kan give et par gode råd, der er mere differentierede end det universalmiddel eller den patentløsning, som regeringen ganske særligt har lagt sig på, nemlig blot at sætte skatterne og afgifterne op. Vi tror, der på en række områder vil være mulighed for at forhale eller eventuelt helt bremse

inflationen, hvis man gør noget ved selve strukturen på en række områder, det være sig inden for den offentlige administration, den offentlige budgetplanlægning eller lignende steder.

Det drejer sig om at give større selvstændighed, større ansvarlighed for f. eks. kommunerne. Det er tanker, som det konservative folkeparti ganske klart på tidligere tidspunkter, ved andre lejligheder, har lagt frem ikke alene for folketinget, men også for offentligheden. Vi tror også, det er muligt ved omlægning af selve skattestrukturen at nå frem til en forhaling eller bremsning af inflationen. Det skal jeg dog ikke gå nærmere ind på ved denne lejlighed.

Jeg tror ligeledes, at der ude i, skal vi sige erhvervslivet, i forskellige grene af samfundsøkonomien, der ligger ud over den offentlige del af denne, kunne gøres noget. Jeg har med glæde konstateret, at fire partier her i salen har kunnet enes om en ny bygge- og boligpolitik. Der er da ingen tvivl om, at den politik, der hidtil er blevet ført på dette område, har været med til at gøre omkostningerne højere, givet mulighed for særlige indkomstforøgelser af ikke produktiv karakter inden for denne sektor.

Jeg kan også minde om, at mit parti gennem lang tid har stået for en omlægning af landbrugspolitikken. Det er således, at hvis der blev ført en mere liberal politik på dette område, ville det kunne være gavnligt med hensyn til en højere produktivitet, og der ville altså være mindre nødvendighed for netop at forhøje indkomsterne.

Endelig er det da helt klart, at vi stadig vil virke for at gøre det lettest muligt og bedst muligt at forøge opsparingen i dette land, naturligvis ganske specielt den private opsparing.

Alt dette kunne uddybes, jeg skal ikke gøre det; andet og mere kunne ligeledes nævnes. Men vi lægger altså afgørende vægt på at fjerne forhold såvel i den statslige administration som inden for erhvervslivet som helhed, der har en tendens til at forstærke inflationsbevægelsen. Vi må smidiggøre systemet på en række områder, således at vi længst muligt forsinker prisstigningerne i at slå igennem.

Vi venter spændt på redegørelsen fra det sagkyndige udvalg, og jeg vil da ganske

[Jørgen Jensen.]

dele forslagsstillernes håb om, at vi allerede før sommerferien vil være i stand til at se nærmere på dette udvalgs resultater, således at vi kan gå i gang virkelig for alvor med at bekæmpe dette træk ved den danske økonomi, der er stærkt belastende for så at sige alle befolkningsklasser, og som hedder inflation.

Baunsgaard: En debat om en antiinflationssplan eller en antiinflationssindsats kommer jo unægtelig til — på den baggrund, at vi endnu ikke har fået nogen resultater fra det udvalg, der er nedsat med den bestemte opgave at undersøge eventuelle specielle danske inflationsårsager — i nogen grad at bære uvirkelighedens præg. Det betyder dog ikke, at det ikke er rimeligt at få diskuteret hele det problem, der hedder den inflationsprægede udvikling i dansk økonomi. Man kan selvfølgelig diskutere, som jeg også fra forskellig side forstår at man vil gøre det, hvornår en økonomisk udvikling er inflation, og hvornår den ikke er det. Jeg vil dog advare meget imod, at man for stærkt går ind i en debat om, hvor meget udviklingen i Danmark må løbe foran udviklingen i andre lande, førend den bærer præg af inflation; jeg tror nemlig ikke, der er økonomisk basis for, at vor pris- og omkostningsudvikling så forfærdelig længe kan løbe foran andre landes, og vi står jo i den, man må vel sige ubehagelige situation, at vi gennem to år rent faktisk har haft en stærkere stigning i pris- og omkostningsudviklingen og i indkomstudviklingen end andre vestlige lande.

Det er en rekord, som jeg ikke tror man skal stræbe efter at bevare. Der er jo ingen, som i realiteten kan være tjent med, at der ikke er en faktisk dækning for, at indkomststigningerne finder sted, for hvis indkomsterne indhentes af prisstigninger foranlediget af disse indkomstsstigninger, ja, så havde selvsagt alle været bedst tjent med at undvære begge dele. Og det ville ikke være realistisk at lukke øjnene for, at det er den faktiske situation, Danmark har befundet sig i det sidste par år.

Jeg lagde mærke til, at den højtærede finansminister for nylig holdt en tale, som også det ærede medlem hr. Henry Christensen henviste til, hvor finansministeren gav

udtryk for, at indkomstpolitikken efter hans opfattelse ikke havde spillet fallit i 1965. Om en sådan udtalelse er berettiget eller ikke, det afhænger vel af, hvad man i det hele lægger i ordet indkomstpolitik. Men jeg tror nu alligevel ikke, en sådan udtalelse fra en finansminister kan anses for klog på baggrund af de to års udvikling, vi vitterlig har haft, for den kan bidrage til hos befolkningen at tilsløre den faktiske fornemmelse af, at der ikke er en produktionsmæssig dækning for de indkomststigninger, vi har haft, og at vi derfor uundgåeligt har måttet få, som vi jo også har haft det, ret så betydelige prisstigninger.

De midler, lovgivningsmagten har for at påvirke den økonomiske politik, må jo i alt væsentligt siges at være koncentreret om to, måske tre områder: indkomstpolitikken, finanspolitikken og herunder selvfølgelig, som det ærede medlem hr. Jørgen Jensen var inde på, den aktivitet, der foregår i de offentlige investeringer, i det offentlige forbrug i det hele taget. Jeg tror, man må erkende, at hvis finanspolitikken ikke, som den jo desværre har gjort det igennem nogle år, skal komme til at bære præg af for tilfældige, ofte forcerede skattepolitiske indgreb, er det nødvendigt, at man i højere grad koncentrerer sin opmærksomhed om indkomstpolitikken, end man har gjort.

Jeg gav ved åbningsdebatten i oktober måned udtryk for, at jeg var forbavset over, at regeringen tilsyneladende ikke ville acceptere den tankegang, jeg havde givet udtryk for: at det ville være af interesse for hele befolkningen og til gavn for en bedre økonomisk udvikling, om regeringen mere aktivt ville gå ind i indkomstpolitikken ved forud for overenskomstforhandlinger at fremlægge sin vurdering af de faktiske eksisterende muligheder for en indkomstforøgelse under hensyntagen til, at den økonomiske balance ikke samtidig slås i stykker. Det har man ikke været særlig interesseret i fra regeringens side, og man kan selvfølgelig forsøge, som man gør det mer eller mindre direkte, at antyde, at det i særlig grad er noget, der ville gå ud over lønmodtagerne. Jeg tror nu egentlig ikke, at der er ret mange, som selv tror på, at det forholder sig sådan, for er der nogen, der ikke har gavn af en udvikling, hvor indkomstforøgelser finder sted, uden at der er dækning

[Bausgaard.]

for dem, og som derfor efterfølges af pristigninger, så er det lønmodtagerne. Og der er ingen tvivl om, at vi til trods for den automatiske dyrtidsregulering må konstatere, at lønmodtagerne taber, som alle taber, ved en sådan udvikling. Det ville derfor nok alligevel være tilrådeligt, om regeringen lidt mere positivt vurderede denne tankegang.

Endelig vil jeg gerne benytte lejligheden til at sige én ting mere om, hvad man under alle omstændigheder ved man i dag kan gøre, og det er virkelig at koncentrere sine anstrengelser om at gennemføre den skattereform, som vi jo drøfter så meget i det høje ting på mere eller mindre tilfredsstillende måde. Den sandkassefægtning, vi var vidne til i går, tjener næppe til fremme af mulighederne for en gennemførelse af en skattereform, men der er dog også heldigvis af og til diskussioner, der i højere grad bærer præg af en saglig interesse for, at der sker noget på skatteområdet.

Når jeg mener, at det er så nødvendigt, at vi benytter denne lejlighed til endnu en gang at understrege behovet for, at vi virkelig nu gør en anstrengelse for at nå til en ende med disse skattereforandringer, er det også ud fra en erkendelse af, at den, skal vi kalde det buketpolitik, vi har været henvist til at føre i de tidligere år — og også i år — ikke slår til over for udviklingen. Det er ikke nogen hensigtsmæssig finanspolitik, og det ville derfor være ønskeligt, om man havde en skattepolitik, der ikke henviste folketingsret til alene at betjene sig af den såkaldte buketpolitik.

Det højtærede økonomiminister mente ikke, at det var tilrådeligt at fastsætte en bestemt dato for, hvornår regeringen skulle fremsætte en antiinflationsplan. Det kan ministeren nok delvis have ret i. På den anden side vil jeg gerne tilhviske både den højtærede minister og regeringen i almindelighed det råd, at man nu ikke hænger sig for meget i teoretiske besværligheder. En antiinflationsplan kan regeringen jo opstille, hvornår den vil. Det kan den også gøre til 15. maj, og det kan ikke være noget problem hverken for regeringen eller for os andre, hvis der skulle

være sat en sådan frist. Nej, det afgørende er selvfølgelig: hvor omfattende er man i stand til at gøre en sådan antiinflationsplan? Herom ved vi vel ikke så forfærdelig meget, så længe vi ikke har hørt fra det udvalg.

Jeg noterede med tilfredshed, at ministeren sagde, at han havde henstillet til dette udvalg, at det gjorde sit arbejde færdigt så hurtigt som overhovedet muligt, og jeg har ingen berettiget grund til at betvivle, at det forholder sig, som ministeren siger. Vi må kun med beklagelse konstatere, at den første frist, der var sat til 1. marts, var udvalget ikke i stand til at overholde. Nu kan vi så håbe på, at man i hvert fald er i stand til at overholde frist nr. 2.

Jeg er ligesom de andre ordførere spændt på, om vi igennem dette udvalgsarbejde dels kan hente nye impulser, dels kan få oplysninger frem til belysning af den danske økonomiske udvikling, som måske kan give os et bedre grundlag for at vurdere, om der er muligheder, vi hidtil ikke har udnyttet, for at påvirke den økonomiske udvikling. Jeg tror, vi skal gøre det.

Økonomiministeren sagde — optimistisk må man jo sige — at meget synes at tyde på, at den økonomiske udvikling i 1966 ville blive mere rolig end udviklingen i 1965. Jeg tør ikke sige, om ministeren vil få ret i denne ønsketænkning. Det eneste, jeg ved — og som ministeren også ved — er, at de første 3 måneder af dette år i hvert fald ikke har vist, at de har været roligere end sidste år. Derfor kan man selvfølgelig godt nære tillid til, at de resterende 9 måneder vil blive det, men en videre fortsættelse af den udvikling, at vi i pris- og omkostningsudviklingen løber foran andre vestlige lande, må give anledning til betænkelighed.

Vi kan trøste os med — og det gør vi jo — at produktionen går godt, at eksporten går godt. Alligevel ville jeg advare imod, at vi for stærkt trøster os med, at vi hidtil har kunnet klare eksporten, for det kan jo ikke skjules, at en væsentlig del af forklaringen på, at Danmark som alle andre vestlige lande har været i stand til at fastholde et højt eksportniveau, hænger uløseligt sammen med, at der har været en høj international økonomisk aktivitet, en aktivitet, som i visse situationer kan

[Baunsgaard.]

have tilsløret manglende konkurrenceevne, fordi der også internationalt i samhandelen meget ofte har været situationer, hvor efterspørgslen har oversteget udbuddet — og i en sådan situation er det ikke så vanskeligt at fastholde sin eksportmængde. Det er imidlertid ikke noget bevis for, at man har bevaret sin konkurrenceevne, og jeg tror, der i øjeblikket er en udvikling i gang i den internationale økonomi, der, om vi forstod den ret, skulle tjene til en ekstra atgpågivenhed fra dansk side. Der har igennem de seneste måneder været en stærkt aftagende international økonomisk likviditet, og det er derfor sandsynligt, at afsætningsvilkårene, hvis man ikke er i stand til at ændre denne udvikling, kan blive vanskeligere i den kommende tid. Hvis vort pris- og omkostningsniveau da fortsat løber foran de andre landes, vil det, hvis vi har mistet noget af vor konkurrenceevne, blive afsløret, og det tror jeg er meget, meget væsentligt at gøre sig klart i bedømmelsen af den danske økonomiske udvikling.

Jeg er selvfølgelig enig med det ærede medlem hr. Peter Nielsen i, at når folketinget har nedsat et udvalg til bedømmelse af eventuelle særlige danske inflationsårsager, vil det ikke være tilrådeligt, vel knap nok rimeligt, om folketinget på forhånd bandt sig til bestemte opfattelser af, hvor det var galt. Jeg må derfor også være enig med det ærede medlem hr. Peter Nielsen i, at man ikke på forhånd skal fastslå, at den automatiske pristalsregulering, som jo er noget af et særkende for dansk økonomi, skulle have et særligt ansvar. Det hænger ikke alene sammen med, at jeg tvivler på, at den har det. Det hænger også sammen med min opfattelse af, at man ikke på forhånd skal dømme — i hvert fald ikke før man har fået nogle af præmisserne i hænde.

På den anden side set må jeg også sige til det ærede medlem hr. Peter Nielsen, at man skal nu være mere end almindelig overbevist socialdemokrat for at tro, at kildeskatten klarer alle vore problemer. Det ærede medlem hr. Peter Nielsen har snart sagt ikke holdt en eneste tale om de økonomiske problemer, uden at den er endt i kildeskat. Jeg vil nu advare meget imod, at denne tro skulle brede sig for meget også

i socialdemokratiet, at alt er klaret, blot man får kildeskatten. Spørgsmålet er, hvor meget den rent faktisk ville påvirke den økonomiske udvikling, og det vil den i hvert fald ikke i det omfang, som det ærede medlem hr. Peter Nielsen her ville forsøge at give udtryk for.

Endelig er der det område, der hedder statens investeringspolitik, ja, hele det offentlige forbrug. Der er der grund til at understrege, at vi igen står over for én bestemt ting, vi ved vi ikke kan klare: det er det voksende investeringsbehov og de stigende realindkomster for befolkningen, hvis der ikke i produktionen er dækning for disse stigninger. Det gælder begge områder; vi kan ikke klare os, medmindre der er dækning derfor i produktionen. Hvis realindkomsterne søges forhøjet og det viser sig, at det ikke er muligt på grund af en prisstigning, kommer vi meget let i den situation, at det i større omfang, end vi alligevel bryder os om, kommer til at gå ud over en række af de offentlige investeringer, som vi ved er nødvendige for at fastholde en høj økonomisk aktivitet og fastholde en fremgangslinje også fremover.

Jeg tror derfor, at også de, der mener — og til dem hører jo regeringen, sådan har jeg i hvert fald forstået det — at det ville være en letsindig politik, om man fandt vej frem til den økonomiske balance ved ensidigt at begrænse de offentlige investeringer, skal indstille sig på, at der nok i visse situationer kunne være behov for, skal jeg sige en mere realistisk fremstilling af de da resterende muligheder for at forøge de personlige indkomster. For hvis de offentlige investeringer viser en stigningstakt, der lægger beslag på det meste af produktionsfremgangen, er det nu altså nødvendigt, hvad enten det er behageligt eller ubehageligt, at sige til befolkningen, at hvis dette skal gennemføres, er der altså tilsvarende mindre til rådighed for dens indkomster. Ingen kan, som jeg sagde det før, være tjent med indkomster, som der ikke er faktisk dækning for i produktionsfremgangen, for de medfører uundgåeligt prisstigninger, og det har vi jo desværre set bevis for igennem de sidste to år.

Jeg tror, at man skal forsøge på ikke at spille bolden forbi hinanden i disse spørgsmål; vi er i hvert fald parat til at drøfte

[Baunsgaard.]

mulighederne for at fremlægge en realistisk antiinflationsplan. At den aldrig vil kunne være fuldt dækkende, er jeg vel klar over; det er måske mere end noget andet et psykologisk spørgsmål, om det skal lykkes.

Aksel Larsen: Jeg er jo ikke helt klar over, hvad venstre og dets p. t. støtteparti, det konservative folkeparti, i grunden vil med den debat, man har forårsaget i dag. Jeg kan efter det, der skete i går med fuseren, vanskeligt tænke mig, at man vil forsøge sig med en dagsordensafstemning, men det er selvfølgelig tænkeligt, at man kun med debatten i dag vil varme op til noget alvorligere, som så skulle foregå i slutningen af maj, således at den nævnte dato, den 15. maj, på en eller anden måde bliver en skæringsdag. Det er muligt, at man vil forsøge på den tid at bringe inflationsspørgsmålene, inflationsbekæmpelsen, sådan frem i den offentlige politiske debat, at man måske derved kan få folk til at glemme, at det egentlig var skattereformen, det drejede sig om. Jeg har indtrykket af, at man fra visse partiers side i denne sal er ved at blive noget mere kølig over for tanken om skattereformen, efter at man har opdaget, at løftestangen for alt godt i denne verden, nemlig meromsen, ikke er så stærk, som man har troet den ville være.

Hvad hensigten nu engang er eller ikke er, er det selvfølgelig ganske gavnligt, at vi får de spørgsmål debatteret; og lad mig med det samme sige, at jeg med interesse har lyttet til de tal, som hr. Henry Christensen og hr. Jørgen Jensen er fremkommet med om indkomstudviklingen og produktionsforøgelsen. Jeg er ikke i den situation, som de pågældende ordførere er, at jeg har kunnet takke ministeren for i går at have fået tilsendt den økonomiske årsoversigt, for det har jeg ikke, men jeg har jo så fået nogle tal serveret her fra talerstolen, og jeg kan godt se, at der er noget i, at produktionsforøgelsen er så ringe i forhold til befolkningens indkomstforøgelse. Men så synes jeg, man må interessere sig for, hvad der er årsagerne til dette, som jo i og for sig ikke er selve inflations sygdommen, men kun symptomerne på sygdommen; det kan ikke nytte, at man vil kurere på symptomerne, man skal kurere

på sygdommen. Dermed er det med det samme sagt, at hvis det, de to partier har i sinde, er at angribe pristalsreguleringen af lønninger, pensioner o. lign., tror jeg ikke alene, at de tager fejl, men så må de på forhånd være forberedt på en afvisning fra størsteparten af befolkningens side, fra alle ansvarlige nationaløkonomers side og forhåbentlig også fra et stort folketingsflertals side.

Man kan fortælle, hvad man vil om pristal og pristalsregulering; fast står dog vistnok — og jeg kan ikke tænke mig andet, end at det ved også hr. Jørgen Jensen og hr. Henry Christensen — at pristallet er en registrering af prisstigninger, som er foregået nogen tid i forvejen, at pristallet altså ikke kan være skyld i de prisstigninger, der er sket i forvejen. Videre, at lønstigninger som følge af pristalsstigninger kommer, efter at pristallet er offentliggjort; det er altså ikke sådan, som det stod i regeringens hovedorgan forleden, at nu kommer der prisstigninger, som udtrykkes i pristallet, og så vil der komme lønstigninger i juli måned. Nej, de prisstigninger, som muligvis registreres af pristallet i juli måned, er allerede foregået nu, og eventuelle lønstigninger og lignende stigninger kommer i september og oktober.

Hvis lønstigningerne som følge af pristallets stigning gav fuld dækning for de skete prisstigninger, hvad de ikke gør, ville de i bedste fald komme et halvt år for sent; altså kan man ikke give sig til at påstå, at hvis man griber ind over for pristalsreguleringen, hvis man forhindrer en lønstigning som følge af pristallets stigning, har man derved brudt den onde cirkel. Jeg har måske sagt det før, men tillader mig at gentage det. Jeg ville gerne lade videnskabsmændene diskutere, hvem der var først: hønen eller ægget, og jeg ved ikke, om de kommer til noget resultat, men hvad angår prisstigninger og pristal og pristalsregulering, så var prisstigningerne der først.

Men som sagt, forskellen mellem produktionsudvidelse og indkomstforøgelse er kun symptomet på det, der er galt, og så er spørgsmålet, hvad der er galt. Vi kan naturligvis indstille os på at afvente, hvad det sagkyndige udvalg kommer til af resultater, men det er ganske gavnligt, at vi på dette tidspunkt, hvor udvalget altså ikke

[Aksel Larsen.]

er færdig, kan få lejlighed til at fremføre vores mening om, hvad der i virkeligheden er galt, og hvad man skal have opmærksomheden henvendt på.

Så vidt jeg kan se, har vi visse hovedårsager til den specielle danske inflatoriske udvikling. Jeg er enig med hr. Henry Christensen i, at den internationale udvikling har været os gunstig. Hvad disse hovedårsager angår, da sætter jeg ejendomsprisernes stigning som nr. 1, dernæst den eksorbitant høje rente. Som det tredje det urationelle og ineffektive skattesystem, som heller ikke på nogen måde er konjunkturregulerende, og endelig manglende samfundsmæssig styring af den private sektors økonomi og investeringer.

Hvad dette sidste angår, da har der været talt om regeringens dårlige økonomiske politik og om de offentlige investeringer. Ja men enhver ved jo, at de offentlige investeringer kun er en brødkel af investeringerne i det hele taget, og det er fuldkommen tåbeligt at tro, at man kan regulere økonomien ved i en nødsituation at gribe ind over for de offentlige investeringer og lade den private sektor være totalt fredet. Det er nødvendigt, at samfundet griber ind med styring her. Jeg er af den opfattelse, og dér er jeg åbenbart enig med hr. Hans Rasmussen, at det kan ske ved anvendelse af skattelovgivningens afskrivningsregler; i hvert fald, hvis man vil have kontrol med den økonomiske udvikling, må man også skaffe sig en kontrol med eller bedre en vis samfundsmæssig styring af den private sektors investeringer, samtidig med at man selvfølgelig må have opmærksomheden henvendt på de offentlige investeringer.

Hvad skattesystemet angår, behøver jeg ikke at sige så meget, for vi har diskuteret skat en hel del i den senere tid; man kender mine synspunkter. Men så længe det er sådan, hvad de direkte skatter angår, at man ikke beskatter den faktiske personlige indkomst, men kun en del, formodentlig den mindste del af den, så længe en væsentlig del af skatteborgerne kan slippe med mindre skat, end de i grunden skulle betale, ja, så er det ganske klart, at skattelovgivningen og dens praktisering medvirker til den inflatoriske udvikling. Hvis folk betaler

mindre skat, end de burde betale, har de mulighed for et større personligt eller privat forbrug, hvad enten det direkte omsættes i valuta eller kun indirekte omsættes i valuta, og det burde naturligvis standses.

Så er der den høje rente. Ja, den er naturligvis ikke direkte selvskabt, det er ikke et isoleret renteproblem, men vi har en renteinflation her i landet; jeg ved ikke, om der er andre lande i Europa, der rentemæssigt kommer på højde med vor normale rente for den legale kapital på omkring en halv snes procent. Hertil kommer de renter, som den grå og sorte kapital henter hjem, og som ligger oppe på en 20-30 pct., men det er da ganske klart, at en så høj rentefod også virker inflatorisk.

Så er der det, som jeg i øjeblikket må sætte som det væsentligste, det alvorligste, nemlig ejendomsprisernes stigning. Jeg står her med Statistiske Efterretninger nr. 4. Af Statistiske Efterretninger fremgår det, at resultaterne af den 13. alm. ejendoms-vurdering viste en kolossal stigning alene i ansættelsen af ejendommenes værdi, og enhver ved jo, at ejendomspriserne altid ligger lidt højere end den officielle vurdering. Det fremgår af denne statistiske oversigt, at ved den 12. alm. vurdering i 1960 blev de samlede faste ejendomme i hele landet vurderet til godt 68 milliarder kr.; men ved den 13. alm. vurdering i 1965 blev de vurderet til 150 milliarder kr., altså mere end det dobbelte. Hvad angår grundværdierne, blev de i 1960 ansat til godt 17 milliarder kr., men i 1965 til 41 milliarder kr. Ja, det turde vel være klart for enhver, at her er ikke sket nogen faktisk indre værdistigning, det er samfundsmæssige værdistigninger, som har givet sig udtryk i priserne i kroner og øre, men som der egentlig ikke er reel dækning for.

Ejerne af disse faste ejendomme og af denne jord har imidlertid derved fået en større formue, som de efter de almindelige gældende regler i dette land har ret til at få afkastning af. Formueafkastningen skulle jo gerne gennemsnitlig være på højde med den gennemsnitlige rentefod. Når renten så samtidig er steget kolossalt, som alle ved, kan enhver se, at her bevirker ejendomsprisernes og jordprisernes stigning, at en meget væsentlig del af produktionsstigningen eller en meget væsentlig del af den

[Aksel Larsen.]

løbende produktion skal tages og gives som afkastning til ejerne af faste ejendomme og ejerne af jord.

Hvis man vil have stoppet inflationen eller blot bremset den nogenlunde, må man sætte ind over for den høje rente og over for ejendomsprisernes stigning. Det er naturligvis rigelig sent, men det er dog bedre, det bliver gjort nu, end at det slet ikke bliver gjort.

Jeg føler trang til at sige, at venstre suppleret af det konservative folkeparti er mere berettiget end andre partier og kræfter i dette land til offentligt og her i folketingset til kræve, at inflationen bliver standset. De er absolut de rigtige, for det var jo dem, der havde ansvaret for, at jordlovene blev forkastet i 1963, og jordlovenes forkastelse i 1963 er skyld i, at ejendomspriserne og jordpriserne er steget med så kolossal fart, som det er sket siden da. Det er udmærket, at venstre kommer og siger: vi må have kastet brønden til eller have lagt et solidt dæksel over den, for at barnet ikke skal drukne. Det er aldeles udmærket. I 1963 rev de selv dækslet væk, puttede barnet derned og sørgede for, at det druknede, og nu kommer de bagefter og siger: der må ikke ske yderligere ulykker. At så regeringen desværre på grund af sin villighed til forlig med de borgerlige partier har været medvirkende til den inflatoriske udvikling, gør ikke venstres og de konservatives ansvar mindre.

Og når vi nu får at vide her, at det er velsignet med boligforliget, for det virker inflationshæmmende, ja, så er der vel ingen grænser for, hvad man kan påstå fra den side. Boligforliget siger, at gennemsnitlig skal huslejen, der går til de private hus- og grundejere, fordobles. Det drejer sig om 1 milliard kroner om året. Det vil sige, at udlejningsejendommens værdi forøges med ca. 10 milliarder kr. Det vil igen sige, at ad den vej driver man inflationen videre frem, og man har altså lært sørgelig lidt af det, man forårsagede i 1963.

Jeg skal lade det være nok med dette. Jeg vil håbe, at det sagkyndige udvalg er opmærksom på de faktorer, jeg her har fremdraget — jeg går ud fra, at det er opmærksom på dem. Jeg vil sige, at hvis man tror, man kan bekæmpe inflationen ved at gribe ind over for pristalsreguleringen, så tager man sagligt fejl, men man tager naturligvis også politisk og socialt fejl. De lande, der ikke har pristalsregulering indføjet i arbejdssoverenskomsterne, har en lønudvikling, der nogenlunde svarer til lønudviklingen her i landet. Man har forsøgt i andre lande, hvormed Danmark kan sammenlignes, at lave lønstop, og det har holdt en tid, hvorpå lønstoppet sprængtes gennem en eksplosiv udvikling, fordi arbejderne simpelt hen ikke længere kunne finde sig i det, og så fik man en forholdsvis kolossal lønstigning i løbet af meget kort tid, som virkede skadeligt på de pågældende landes økonomi.

Man må være klar over, at her er der kræfter i virksomhed, som man er nødt til at tage hensyn til, rent bortset fra det, der har været fremhævet fra socialdemokratisk hold, om det socialt urimelige i, at man forsøger at gøre lønninger og pensioner o. lign. til prügelknabe for en forfejlet økonomisk politik, som lønmodtagerne mindst af alle har ansvaret for.

Rimstad: Jeg kan på mit partis vegne give tilslutning til det foreliggende forslag til beslutning, men vil gerne nu knytte nogle bemærkninger til debatten om det meget alvorlige emne inflationen.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen bebrejdede i sin fremsættelse regeringen, at den ikke havde sat ganske anderledes fart i arbejdet inden for det udvalg af sagkyndige, som sidste sommer på det ærede medlems initiativ blev nedsat til undersøgelse af inflationskilderne. Men er sådanne bebrejdelser egentlig på deres plads? Rammer de ikke helt ved siden af? Er forholdet ikke det, at man i påkommende tilfælde med samme ret kunne

[Rimstad.]

bebrejde det ærede medlems parti, hvis det i besiddelse af den spagfærdige magt, en mindretalsregering har, syltede arbejdet i et udvalg, hvis opgave det var f. eks. at komme med forslag til statens overtagelse af produktionsmidlerne?

Det må dog efterhånden være gået op for alle her i landet — vælgere som politiske partier — at den siddende socialdemokratiske regering er en inflationsvenlig regering, en regering, der hellere støtter inflationens vækst end standser den. Vi har jo år efter år set denne regering ekspandere statsbudgettet, man kan vist godt sige ganske hæmningsløst, i hvert fald så stærkt, at den højtærede finansminister forleden dag fandt det påkrævet at understrege, at fra nu af må budgetstigningerne dæmpes, altså underforstået, men alligevel forstået, at nu forekom stigningerne selv ham, den socialdemokratiske minister, for voldsomme. Men, tilføjede ministeren, budgetterne skal dog stadig ekspanderes; det kræver den moderne velfærdsstat, som ikke kan udbygges i en passende stigningstakt, hvis man ikke lægger en større og større del af den økonomiske aktivitet ind under det offentlige, altså ind under staten.

I dette forhold har vi inflationskildens udspring. De stadige bestræbelser fra statens side gående ud på at tage hånd om en voksende del af samfundsøkonomien må, fordi statens indsats i et socialistisk styret samfund, hvis produktionsøkonomi trods alt hviler på det privatkapitalistiske grundlag, altid have karakter af forbrug, mens ansvaret for produktionen i store træk overlades et gennem skatter og afgifter økonomisk og finansielt for stærkt svækket privat initiativ.

Da mit parti — ligesom de fleste af de her i salen repræsenterede partier — ingen ønsker har om en samfundsomvæltning i kommunistisk retning, hvor staten foruden overforbrugsøkonomien også hersker over produktionsøkonomien, må inflationsbekæmpelsen først og fremmest være et spørgsmål om at genskabe balance mellem forbrug og produktion. Den balance har den siddende regering nemlig langsomt, år efter år, ødelagt, og når ødelæggelsens resultat først nu bliver så synligt, at almindelige mennesker kan få øje på det, så skyldes det,

at ingen regering i dette land nogen sinde har haft så gunstige, udefra kommende konjunkturer som netop regeringen Krag.

Regeringen har misrøgtet disse store muligheder ved at undlade at påkalde flid, arbejdsomhed og sparsommelighed og ved i alt for ringe omfang at påkalde og understøtte det private initiativ. Regeringen har tværtimod gennem sin lønpolitik opretholdt et forbrug i befolkningen, som er langt større end det, den forhåndenværende produktion kan garantere. Derfor står vi, hvor vi står i dag: forrest i den europæiske inflation, belastet med alt for høje omkostninger i vor produktion og med udsigt til katastrofale stigninger i disse omkostninger i den kommende tid.

Da der i 50ernes slutning og i begyndelsen af 60erne var tydelige tegn i sol og måne på, at man stod foran virkeliggørelsen af en europæisk økonomisk integration, tog den danske produktion som helhed, både landbrug og industri, med betydeligt held den opgave op at rationalisere og modernisere det danske produktionsapparat. Man ville stå rustet over for sådanne industrielle og produktionsmæssige kæmper som Vesttyskland, Italien og Frankrig, når styrkeprøven kom. Og anstrengelserne bar frugt. Men da vi, takket være de Gaulles angelsaksiske aversioner, ikke blev deltager i den europæiske samling, rettede vi vore eksportbestræbelser dels mod EFTA, dels mod tredjelændene.

Den stadig voksende eksport til disse vore nuværende handelspartnere har økonomisk skaffet os gode, men på mange måder nok for let tjente resultater, efterhånden i større og større omfang baseret mere på dygtig handel end på rationel produktion. Der er i dag en i styrke ikke tidligere konstateret modstand mod vore afsætningsanstrengelser. Den kan i særlig grad føres tilbage til vore for store omkostninger med deraf afledte for høje priser og vore for dårlige kreditmuligheder, hidrørende fra den alt for høje rente og den allerede i nogen tid virkende kapitalmangel.

Vore stadig øgede omkostninger har deres rod i vort løn- og pristalssystem og i den måde, systemerne administreres på, for det er jo mere end rigtigt, hvad det ærede medlem hr. Henry Christensen siger ved fremsættelsen af dette forslag, at priserne

[Rimstad.]

for importerede råvarer har været stabile. De har ikke alene været stabile, men de har for adskillige betydningsfulde grupper vedkommende været nedadgående. Således er jernpriserne i 1965 faldet betydeligt; f. eks. er grovpladeprisen gået ned fra 740 kr. pr. t til 650 kr. pr. t i løbet af 1 år — altså et fald på omkring 12 pct.

Nej, det er lønningerne og pristalsmekanikken, det er galt med. Vi er kommet ind i et kapløb mellem lønninger og priser, et kapløb, som kun forstærkes af den automatiske pristalsregulering. Dette kapløbs resultater har længe været synlige i prisdannelsen og i pengeforringelsen, men har endnu ikke sat sig nævneværdige spor i beskæftigelsen. Hvis man spørger hvorfor, må svaret blive en henvisning til det af mig nævnte forhold, at det gennem de stadige, men i omfang og styrke stadig aftagende rationaliseringer af produktionsapparatene hidtil er lykkedes at afbalancere lønstigningerne, således at eksporten til de mulige priser i hvert fald har kunnet gennemføres.

Jeg vil da gerne i den forbindelse, så stærkt som det er mig muligt, understrege, at der inden for de allerfleste af de danske industrier ikke længer er rationaliseringsreserver af betydning til stede. Dels findes der en teknisk grænse for sådanne reserver, dels viser det sig, at de sidste af reserverne, kapitalmæssigt set, er meget kostbare at udnytte. De stigende vanskeligheder her er altså selvforstærkende. Hvis man derfor vil bevare konkurrenceevnen og beskæftigelsen, må kapløbet mellem priser og lønninger standses. Det er en politisk opgave at foretage en sådan opbremsning, og det er et spørgsmål af betydelig større rækkevidde end selv det boligproblem, hvis løsning man nu så småt er begyndt at tage fat på.

Mit parti er ikke af den anskuelse, at man skal afskaffe pristalsreguleringen; men man skal arbejde med et langt mere beskyttet pristal, sådan at forstå, at det lønregulerende pristal ikke alene skal hvile på resultatet af en række indsamlede danske forbrugerpriser, men også skal sættes i direkte relation til vore produktionsstigninger, vort bytteforhold og vore øvrige eksportresultater. Det må være en opgave for sagkundskaben at fremkomme med for-

slag herom, og det må være en opgave for vore organisationsledere at forklare deres medlemmer nødvendigheden af at ændre signaler på denne front, hvis vi vil bevare beskæftigelsen.

I mit parti har vi en afgjort interesse for et midlertidigt løn- og prisstop under gennemførelsen af det ændrede pristalsberegningssystem, men vi har ingen tiltro til, at den siddende regering kan gennemføre den opgave, der her er tale om; dertil har de økonomiske og finansielle retningslinjer, den hidtil har fulgt, på én gang været for ortodokse og for lidt prægede af, at det i visse vanskelige situationer og over for visse vanskelige forhold er nødvendigt at tage samfundsmæssige hensyn på bekostning af de ellers til dagligt meget nøje fulgte hensyn til befolkningsgrupperne bag regeringspartiet.

Som konklusion vil vi derfor opfordre den højtærede statsminister til så hurtigt som muligt at udskrive valg. Han er alt for længe kørt frem i gammelkendte økonomiske spor, hvor enhver på bedste måde søger at hytte sine egne, hvor samfundspolitik er en sjælden ting, og hvor parti-politik er en triumf.

Jeg vil til sidst sige nogle få ord om endnu en inflationsfremkaldende faktor her i landet, nemlig statens lønpolitik. Jeg hørte i går, at den højtærede økonomiminister var inde på betragtninger over, at staten ikke burde føre an, hvor det gjaldt lønstigninger, men alligevel burde sikre sig godt kvalificeret mandskab til statens stillinger. Det er en balanceposition, som det vel er værd at tilstræbe, men den er i dag i de allerfleste tilfælde ikke det mål, der realiseres. I de private erhverv må vi gang på gang slå fast, at staten hæmningsløst byder os over med lønninger. Et eksempel her vil vise hvordan.

For nogen tid siden fik jeg som svar på en annonce en ansøgning fra en teknisk uddannet ung mand, der havde afsluttet sin eksamen i 1962 og derefter aftjente sin værnepligt i 18 måneder. Han havde altså på det tidspunkt, jeg talte med ham, 2½ års praksis, som han havde erhvervet gennem ansættelse i statens tjeneste. Han ville gerne have stillingen hos os, og vi ville gerne engagere ham, da det tilsyneladende drejede sig om en dygtig ung mand. Han var 26 år

[Rimstad.]

gammel og havde i statens tjeneste en årsløn på 45.000 kr. Da jeg udtrykte min tvivl om denne løn, som vi i hvert fald ikke kunne give ham, uden at vore øvrige lønninger kom ud af balance — vort tilbud var efter vor opfattelse højt, det lå 7.000 kr. lavere end de 45.000 — forklarede den pågældende mig, at differencen hidrørte fra et såkaldt kvalifikations-tillæg, som hans løn hos staten var forøget med. Dette kvalifikationstillæg blev givet til alle, som ikke var rene efternølere; det var med andre ord diskvalificerende ikke at få det pågældende tillæg.

Således er altså statens metoder til sikring af den kvalificerede arbejdskraft. Det er inflationsskabende metoder, som jeg i øvrigt godt kunne nævne flere eksempler på, men det vil nok her føre for vidt og skulle efter ovennævnte dokumentation heller ikke være nødvendigt.

Jeg skal til slut gentage, at mit parti støtter det foreliggende forslag til folketingsbeslutning, som vi ikke alene anser for at være et godt forslag, men også i den givne situation et nødvendigt forslag.

Niels Westerby: Jeg synes, det forslag til folketingsbeslutning, der er til drøftelse her, er et interessant forslag. Jeg vil navnlig gerne anbefale venstre selv at lægge nøje mærke til det forslag, man har fremsat, og jeg vil gerne gøre det i lyset af, at det jo ikke er mere end 2 måneder siden, der blev indgået et såkaldt stort økonomisk forlig imellem tre partier, venstre, det radikale venstre og socialdemokratiet. Dengang hed det sig jo, at ved dette store økonomiske forlig var de økonomiske problemer løst, og da inflationsproblemet var det vigtigste problem på det tidspunkt, måtte man vel også gå ud fra, at de tre partier mente, at inflationsproblemet hermed var løst. Det kan derfor ikke andet end undre mig, at partiet venstre fremsætter et forslag til folketingsbeslutning gående ud på, at nu må man gøre noget for at bekæmpe inflationen, når man 2 måneder tidligere var noget så henrykt over at have indgået et forlig, der havde standset inflationen. Jeg må sige, at i sjælden grad har noget parti igennem et forslag til folketingsbeslutning selv indrømmet, at det, man tidligere har

været med til, ikke har slået til. Det vil jeg nu ikke bebrejde venstre; det bør man ikke bebrejde nogen overhovedet, for det er naturligvis en kendsgerning, at vi har prisstigninger her i landet, vi må vel også kunne kalde det inflation, og derfor må vi til enhver tid alle sammen gøre os umage for at standse denne inflation.

Jeg kan alligevel ikke sige andet, end at der også er andre ting for venstres vedkommende, som har undret mig i denne forbindelse. Jeg ved ikke, om jeg må erindre de ærede medlemmer fra venstre om et lille replikskifte, der fandt sted under tredje behandling af finanslovsforslaget. Dengang holdt det ærede medlem hr. Damsgaard lange klagetaler over prisstigninger og inflation; der var næsten ingen grænser for, hvordan han kunne udmale de skadelige virkninger af inflationen, og så sluttede han med følgende, jeg havde nær sagt klangfulde ord: det må mane til alvorlig eftertanke.

Jeg tillod mig ved den lejlighed at gøre hr. Damsgaard opmærksom på, at det var en meget lille konklusion at komme til, når man havde talt om inflationens forbandelser; jeg ved ikke hvor længe. Derefter tog hr. Damsgaard ordet og sagde, at det var lidt uvenligt af mig at gøre opmærksom på det, men i næste uge, når dette forslag til inflationsbekæmpelse fra venstre kom til debat, skulle man nok få at vide, hvordan venstre så på det. Jeg var derfor meget forventningsfuld i dag. Forslaget til folketingsbeslutning har ikke imponeret mig, men jeg var alligevel forventningsfuld. Nu ved jeg, at i partiet venstre findes der mange lyse hoveder, og man havde oven i købet bedt partiets allerlyseste hoved, hr. Henry Christensen, om at være ordfører i dag. Og hvad gentager der sig så? Bogstavelig talt ord til andet de samme klagesange over inflationens skadelige virkninger, som man havde hørt en uge før fra hr. Damsgaard. Jeg sad og tænkte på, at det jo egentlig er meget rigtigt at beskrive inflationens skadelige virkninger sådan; det kan man læse i en hvilken som helst økonomisk lærebog; man kan gå ud til en hvilken som helst befolkningsgruppe i Danmark og spørge om, hvordan de ser på inflationen, og så får man de svar. Men det spørgsmål, jeg stillede mig selv, var: kommer der en konklusion, kommer der nogle synspunkter

[Niels Westerby.]

om, hvordan man skal standse inflationen? Da ventede jeg virkelig forventningsfuldt, og jeg mener, at jeg efter at have lyttet til hr. Henry Christensens tale har kunnet udløse, at han sagde tre ting.

For det første mente han, at det var pristalsreguleringen, der var årsag til, at vi havde prisstigning, at vi havde inflation. Der tror jeg nok hr. Henry Christensen må indrømme at der er noget, der hedder årsag og virkning, og dette, at pristallet stiger, er jo virkningen af, at priserne er steget. Den egentlige årsag til, at pristallet stiger, er jo, at priserne stiger; den egentlige kilde til inflation kan aldrig blive den virkning, der udløses af pristallet. Hvis priserne er i ro, stiger pristallet ikke og lønningerne heller ikke. Jeg vil indrømme, at pristalsreguleringen kan forstærke en tendens til prisstigning eller til inflation, men det kan aldrig blive den egentlige kilde. Det er kun noget, der kan skubbe sådan på, at bølgen går noget længere, end den ellers ville gøre; men det kan aldrig blive den egentlige årsag.

Jeg må også sige, jeg blev forundret, da jeg hørte, at hr. Henry Christensen mente, at en anden ting, man skulle tage op, var administrationen; den skulle begrænses, det skulle man se alvorligt på. Det er naturligvis rigtigt, det skal man gøre, men der sidder jo dog et råd, et administrationsråd, der gør sig anstrengelser på dette område i øjeblikket. Og med de tidsfrister, som er indeholdt i det forslag til folketingsbeslutning, som er kommet fra venstre, kan det jo ikke betyde, at man virkelig mener, at regeringen kan komme med et gennemtænkt og realistisk forslag til begrænsning af administrationen. Hvis nu det Erik Ib Schmidtske udvalg kan komme med en betænkning engang i slutningen af april, skulle regeringen altså i løbet af 14 dage komme med den vidtgående administrationsreform, som kunne spare ikke bare millionbeløb, men snese af millioner. I løbet af 14 dage! Hvis regeringen ville prøve på det, tror jeg nok, man ville råbe Madsen-Mygdal efter den.

Dernæst må jeg sige til det ærede medlem hr. Henry Christensen i anledning af hans betragtninger over indkomspolitikken som det primære, det, der skulle klare infla-

tionen, at det tror jeg ikke nogen sinde nogen vil komme til at opleve her i det høje ting eller her i landet. Jeg tror, at man før eller siden fra alle sider må komme til at erkende, at hovedårsagen til inflationen er et for stort efterspørgselspres. Det er simpelt hen det store efterspørgselspres, der fremkalder inflationen. Når der er for stor efterspørgsel efter varer, stiger disse varer i pris, og derved stiger priserne som helhed. Når der er en for stor efterspørgsel efter arbejdskraft til at fremstille disse varer, stiger prisen på arbejde, så stiger lønningerne. Så stiger både priser og lønninger, som vi alle sammen kender det.

Hovedårsagen til, at vi har prisstigninger eller inflation her i landet, er det store efterspørgselspres, og hvis man tror, at man kan klare problemerne ved indkomstpolitiske foranstaltninger, når der er et meget stort efterspørgselspres, tager man meget fejl. Det vil bogstavelig talt blive fromme bønner, ikke andet end fromme bønner, men ingen realiteter, og jeg troede, at politik burde have noget med realpolitik at gøre og ikke være tom tale. Man må erkende, at efterspørgselspresset er det afgørende, og at man via indkomstpolitikken kun kan foretage mindre reguleringer eller vise tilbageholdenhed med hensyn til pris- og lønstigninger. Det store læs vil indkomstpolitikken aldrig nogen sinde kunne komme til at trække. Det er efterspørgselspresset, der er det afgørende.

Så vil jeg gerne stille et par spørgsmål til venstre, for det er jo egentlig meget interessant, at man nu her mener, at regeringen skal komme med en inflationsplan 14 dage efter, at et udvalg er kommet med en betænkning. For man ved jo ikke noget om, hvad dette udvalg vil komme til af resultater. Det må jo være ret afgørende, når man skal tage stilling til, hvad man skal gøre. Det må man vel nok sige, når man nu i fællesskab har nedsat dette udvalg. Og så er det, jeg spørger mig selv: hvis nu dette udvalg ligesom OECD — og OECD er jo en højt anerkendt og højt anset international organisation — kommer til det resultat, at man vil foreslå, at man skal gennemføre kildeskat her i landet — jeg ved ikke, om udvalget vil gøre det, men lad os nu tænke os det — vil så venstre gå ind i

[Niels Westerby.]

realitetsforhandlinger om en kildeskat? Hvis nu udvalget kommer til det resultat, at efterspørgelsespresset er det centrale, det, der må dæmpes, vil så venstre gå med til at gennemføre en strammere finanspolitik end den, der blev gennemført i januar? Kan man forvente en virkelig beredvillighed fra venstres side på disse punkter? Har venstre fået en smidighed i sindet, en omstillelighed, så man virkelig kan få ført noget ud i livet, eller skal vi bare have dette træge bordtennis-spil, hvor bolden går frem og tilbage og man er enig om, at vi har inflation her i landet, og oppositionen siger, det er regeringens skyld, og regeringen siger, det er en træg oppositions skyld? Er der tale om, at man virkelig vil gå ind i noget reelt?

I øvrigt mener jeg slet ikke, at den opgave, der er stillet fra venstres side, at regeringen skal komme med en inflationsplan, er den helt sunde og rigtige fremgangsmåde. Liberalt centrum vil meget gerne medvirke til at hæmme prisstigninger og inflation, meget gerne, men man ikke også dette var rigtigere end bare at prøve at spille dette spil, hvor man siger til regeringen: kom med en antiinflationsplan. Mine erfaringer i det høje ting har efterhånden lært mig, at det er meget sandsynligt, at ligegyldigt hvad regeringen kommer med, så vil venstre sønderlemme det, kritisere det sønder og sammen og sige: det duer ikke. Derefter vil regeringen sige til venstre, at nu bør venstre komme med en plan mod inflationen, og så vil regeringen sandsynligvis sønderlemme det og sige: det duer ikke. På den måde kommer vi ikke ud af stedet.

Hvorfor prøve at kaste ansvaret over på regeringen, der kaster det tilbage til oppositionen, så vi ikke kommer ud af stedet? Hvorfor ikke prøve i stedet at trække på samme hammel, starte en ædel kappestrid, simpelt hen sige, at nu skal alle partier i det høje ting prøve at komme med et forslag til en antiinflationsplan? Hvorfor ikke f. eks. ændre venstres forslag til folketingsbeslutning og sige, at efter at det af departementschef Erik Ib Schmidt ledede udvalg har afgivet betænkning, opfordres samtlige partier til, inden der er gået en måned, at komme med forslag

til bekæmpelse af inflationen eller prisstigningerne, således at vi kan få en sund og ædel kappestrid imellem samtlige folketingets partier om, hvordan vi skal bekæmpe inflationen? Hvorfor ikke lægge alle vore gode tanker sammen og få gjort noget virkeligt ved det, i stedet for at vi fortsætter med det politiske ping-pong-spil, som vi i den senere tid har haft alt for meget af?

Til sidst vil jeg gerne advare imod, at man begynder at koble skattereformforhandlingerne og antiinflationsplan sammen. Jeg ved godt, at det er ikke gjort endnu, formelt i hvert fald. Jeg tror, vi skal se de to ting hver for sig og få sat fart på begge dele, men ikke prøve på at koble dem sammen, så det hele bliver til en uløselig gordisk knude.

Et par af de ærede ordførere — det var hr. Jørgen Jensen og også hr. Henry Christensen — var inde på spørgsmålet om de offentlige udgifters stigning. Det er rigtigt, at de offentlige udgifter er steget i det sidste par år, og det er også rigtigt, at når de offentlige udgifter er steget, må man holde igen på det private forbrug; ellers får man inflation. Men det er jo hultale at stå op og sige, at de offentlige udgifters stigning er årsagen til inflationen; når man selv har været med til det.

Vi har lige haft tredje behandling af finansloven. Det er ikke mere end en uge siden, den blev vedtaget af bogstavelig talt samtlige partier; et par enkelte partier undlod at stemme, men det var ikke venstre eller de konservative, og det var ikke regeringspartiet. Og hvad skete der dér? Man vedtog i skøn samdrægtighed finansloven. Man var altså enig. Jeg indrømmer, at forud havde der været nogle små kruseduller; der havde været et levnedsmiddelinstitut her og lidt tanker fra det ærede medlem hr. Thestrup dér; det drejede sig om 5 eller 10 mill. kr. hist og her, men om selve niveauet for de offentlige udgifter var der jo enighed. Der var fuldstændig enighed om selve hovedposterne i finansloven, det var kun nogle få poster hist og her, man ved nogle ændringsforslag ville ændre lidt ved. Det vil med andre ord sige, at den offentlige udgiftspolitik i realiteten er fastlagt af folketinget i fællesskab. Det kan dreje sig om ganske få millioner, der skiller, og så er det ikke helt rigtigt at sige, at man kan

[Niels Westerby.]

klare en inflationsbekæmpelse ved at skære ned på de offentlige anlægsudgifter; det kan man jo i virkeligheden ikke, for dem vil vi jo alle sammen gerne have.

Erhard Jakobsen: Når man med bange anelser gik ind til denne debat i dag, var det ikke af frygt for regeringens liv, for det er jo truet hver dag, og det værner man sig til, og det klares hver gang. Det var snarere med den bange anelse, der altså også er blevet fuldt bekræftet, om, at debatten i dag ville vise, hvad allerede den første debat om spørgsmålet antydede: at vi ikke får den fjerneste gavn af den undersøgelse, som nu skal laves. Undersøgelsen vil være nyttig i sig selv, den vil være interessant for alle, som interesserer sig for disse spørgsmål, men efter hvad jeg kan forudse, får den ikke en snus betydning for den diskussion, der herefter vil blive ført i tinget; den vil nemlig blive ført efter nøjagtig de samme retningslinjer, som den har været ført efter i et halvt hundrede år, nemlig at inflationen skyldes de ting, som også er fremhævet her i dag. Det vil man fortsætte med at sige på nøjagtig samme måde, efter at undersøgelsen foreligger; uanset undersøgelsens resultat. Det blev jo sagt ganske tydeligt i dag. Hr. Jørgen Jensen var næsten helt sikker på, hvad årsagerne var; det var helt givet, at det var de og de ting, det kunne hr. Jørgen Jensen roligt sige allerede nu. Det tror jeg også hr. Jørgen Jensen vil sige, når undersøgelsen foreligger. Det tror jeg også venstre vil sige, når undersøgelsen foreligger, ganske uanset hvad undersøgelsen viser.

Derfor vil jeg gerne allerede nu på kommunernes vegne udstøde et advarselsråb; for jeg er da ganske klar over, at det er dér, man havner igen. Nu er man så heldig, at man kan påvise, at der har været en ganske betydelig stigning i det offentlige udgifter fra 1965-66 til 66-67 i budgetterne. Inden man kører alt for vidt med det dér, vil jeg lige bede om, at man noterer sig, hvad der står i årsoversigten. Jeg er ikke en af dem, regeringen har sendt noget fortryk, men jeg har da selv kunnet sidde og læse det dernede nu og har deraf kunnet konstatere, at der på side 57 om de stigninger, som hr. Jørgen Jensen omtalte, står:

„De anførte stigninger er i kraft af den nye lovgivning og den relativt kraftige indkomststigning væsentligt større end i de nærmest foregående år. Således gik udgifterne i 1964-65 kun i vejret med ca. 275 mill. kr. eller godt 10 pct.“

Det vil sige, at hr. Jørgen Jensen tager udgangspunktet i et år, hvor der er en særlig stærk stigning, og det bruger man som påskud til at sige, at nu skal vi passe godt på de offentlige udgifter. Den går ikke.

Hvis man vil se på de nærmest foregående år, så er billedet vel nok reelt det, som mange af os ved: at der er holdt alt for stærkt igen og alt for længe på en hel række offentlige udgiftsposter. Det er det, der er sket. Nu begynder der at komme en udvikling i den rigtige retning. Aldrig så snart er den kommet, før man i promille regner ud, hvor meget den er steget for meget, og derefter skal man til at skære ned igen. Men jeg vil sige det samme, som hr. Niels Westerby sagde: lad være at bruge store ord i den forbindelse, for de bliver aldrig ført ud i livet. Hverken i folketinget eller ude omkring i kommunerne vil man vove at gå imod den udvidelse, som skal til, og det, at man ikke vil vove at gå imod, er ikke en folkestemning, for folkestemningen lyder almindeligvis på lave skatter, det er det, enhver tørske kan forstå og kan stemme efter, men folkestemningen er ikke det afgørende her — udtrykket tørske er det vist tilladt at bruge, tror jeg nok. Det er ikke folkestemningen, det drejer sig om, det er derimod kravene, som de ligger, helt nødvendige krav. Det er alle disse forskellige offentlige institutioner, som enhver kan se er underudviklede rundt omkring i landet.

Men det er ikke bare det. Det er jo erhvervslivets krav. Har man nogen forestilling om, hvad der ude omkring i udviklingskommuner skal bruges af offentlige penge til ære for erhvervslivet? Hvad tror man det koster at lave et nyt industrikvarter med 50 industriforetagender, hvor den pågældende kommune alt i alt ikke får en ærlig million hjem i skatter af det, men hvor der er udgifter til veje, til kloakker, til trafikregulering o. s. v. — erhvervslivets krav, erhvervslivets berettigede og nødvendige krav? Derefter skal erhvervslivet have arbejdskraft, d. v. s. boliger. Derefter skal

[Erhard Jakobsen.]

de, der bor i boligerne, have skoler, børneinstitutioner o. s. v., alt sammen skal det udredes af de midler, som kommunen skal låne og derefter skal betale renter og afdrag på.

Derfor ved jeg, at de store ord bliver stikkende i halsen på dem, der kommer med dem, den dag, man skal til at tage stilling til realiteterne, og derfor advarer jeg på forhånd mod, at man kommer med dem, når man skal i gang med den diskussion, som man måske lige så godt kunne føre i dag. Hvad undersøgelsen vil vise, vil nemlig være uden indflydelse på de argumenter, der til sin tid bliver brugt, for de er de evigt gyldne om inflationens forbandelser, som man taler imod og taler imod, mens alle jo godt inderst inde ved, at inflation er noget, man kan prøve at holde igen på efter temmelig fattig evne, men standse inflationen er der ingen der kan. Det er rent hykleri at påstå noget i den retning. Endelig er sandheden jo også den, at der vel til syvende og sidst er større opgaver her i landet end lige dette at holde igen på inflationen. Hvis man ved at begrænse inflationen skal hæmme udviklingen på en lang række andre vigtige punkter, tror jeg nok, man må foretrække at bevare noget af inflationen fremfor at standse mange heldige ting, der i øvrigt er i gang.

Økonomiministeren (*Ivar Nørgaard*): Det viste sig, som jeg jo nok havde frygtet, at håbet om, at man kunne vente med en debat om inflationens kilder og midler til bekæmpelse af inflationen, til antiinflationens udvalgets betænkning forelå, blev beskæmmet. Jeg har nu i modsætning til hr. Erhard Jakobsen det håb — men det kan også være, at det bliver beskæmmet — at vi, næste gang vi skal drøfte inflation og inflationsbekæmpelse, så måske kan stryge nogle af de fordomme, der i dag er blevet givet udtryk for, i lys af det sagkyndige udvalgs redegørelse. Vi er jo så heldige, at formanden for antiinflationens udvalget har overværet hele denne debat og altså dels har fået en række oplysninger om, hvad mange her i salen mener om inflationen og inflationens årsager, dels måske også har haft mulighed for at se, på hvilke områder

hans pædagogiske virksomhed navnlig skal sættes ind, for at debatten kan blive noget saneret i fremtiden.

Hr. Henry Christensen fremsatte nogle kritiske vurderinger af nogle af regeringens hidtidige bestræbelser for at tilfredsstille alle folketingets og også regeringens egne ønsker om at komme ned i problemerne med hensyn til at holde inflationen tilbage; men det forekommer mig, at indvendingerne ikke var helt rimelige. Hr. Henry Christensen hævdede, så vidt jeg forstod ham, at regeringen ikke var villig til at gå ind for hyppigere forbrugsundersøgelser, at vi på en eller anden måde skulle holde igen på dette ønskes realisation. Vi ønsker, at man gennemfører regelmæssige og hyppige forbrugsundersøgelser; så vidt jeg erindrer, har vi fuldt og helt tilsluttet os det her, og mig bekendt er der ingen i regeringen, der hindrer, at det kommer til at ske, sådan som vi er blevet enige om det i folketinget.

Ligeledes forekommer det mig, at de kritiske bemærkninger vedrørende anlægsbudgettet har skudt lidt over målet, idet vi jo i øjeblikket er i fuld gang med — også sammen med hr. Henry Christensen — i folketingets investeringsudvalg at se på en række af disse spørgsmål og problemer og at lægge problemerne helt klart frem for investeringsudvalget. Det, jeg har overværet indtil nu i dette udvalg, er nærmest gået ud på, at man fra de øvrige partiers side i udvalget har fremsat kritiske bemærkninger over for nedskæringerne på statens anlægsbudget; jeg har ikke hørt nogen konkrete forslag fra oppositionspartiernes side om nedsættelser på anlægsbudgettet.

Nu skal jeg ikke gå ind i en mere detaljeret drøftelse af alle de midler, der kan tænkes at blive bragt til anvendelse, når vi til sin tid har fået antiinflationens udvalgets betænkning; men der er dog én ting, jeg godt kunne tænke mig at spørge hr. Henry Christensen om: jeg forstår ikke rigtig, hvad man mener med at ville indskyde et neutralt organ, som skulle tage stilling til tjenestemandenes lønninger. Jeg forstod på hr. Henry Christensen, at han fandt, at når lønningerne blev drøftet ved forhandling mellem økonomiministeren — som det jo har været de seneste år, tidligere var det finansministeren — og tjenestemandsorga-

[Økonomiministeren.]

nisationerne, så blev folkettinget ligesom stillet over for et fait accompli. Jeg kan ikke se, at man kan ændre dette forhold ved at indskyde et eller andet neutralt eller sagkyndigt udvalg; tværtimod må sådan et neutralt og sagkyndigt udvalg dog være fjernere fra folkettinget og fra fornemmelserne i folkettinget end et medlem af regeringen og regeringen.

Jeg ville også gerne fra hr. Henry Christensen have oplyst, hvad andet og mere regeringen bør sætte i gang vedrørende rationalisering af statsadministrationen end det, der nu er sat fuldt tryk under i administrationsrådet.

Må jeg til selve spørgsmålet om behandlingen af en antiinflationsplan og fremsættelse af et regeringsforslag om en sådan inden sommerferien sige, at jeg forstod, at hr. Henry Christensens slutbemærkninger var i overensstemmelse med de slutbemærkninger, jeg gjorde i mit første indlæg, altså at regeringen vil fremsætte en redegørelse, når regeringen har kunnet tage stilling til antiinflationsudvalgets betænkning; denne redegørelse kommer til at indeholde oplysning om, hvad regeringen agter at gøre, når den har set, hvad antiinflationsudvalgets betænkning går ud på, og det vil ske så betids før sommerferien, at sagen kan blive gennemdrøftet her i folkettinget.

Må jeg til hr. Jørgen Jensen sige, at jeg synes ikke, hans definition på inflation var fuldt tilfredsstillende. Jeg opfattede det sådan, at hr. Jørgen Jensen ved inflation ville forstå en udvikling, hvor indkomsterne stiger stærkere end den samlede produktion, og han tilføjede derefter, at så måtte inflationen have hjemlige årsager. Det stemmer jo ikke helt; man kan udmærket have indkomststigninger her i landet, der er resultatet af ydre årsager; man kan meget vel tænke sig, at priserne på de importerede varer og dermed også avancerne for dem, der importerer disse varer, går i vejret, uden at det direkte har indre årsager. Jeg

kan heller ikke forestille mig, at hr. Jørgen Jensen er af den opfattelse, at vi skulle kunne holde faste priser i en periode, hvor alle andre har stigende priser. Vi holder jo faste valutakurser, det er vi vel normalt enige om; hvis vi skulle gå ind for at holde faste priser, medens omverdenens priser hele tiden steg, skulle vi jo ustandselig ændre vore valutakurser; det kan næppe være praktisk og rigtigt.

Jeg forstod på hr. Baunsgaard, at betragtningerne om, at vi allerede i dag godt kunne fremsætte en regeringsplan til bekæmpelse af inflationen, ikke deltes af det radikale venstre; de bemærkninger, der blev fremsat senere, dokumenterede vel, at noget sådant ville være upraktisk, da vi forhåbentlig alle er blevet klogere, når antiinflationsbetænkningen foreligger.

Til hr. Aksel Larsen vil jeg gerne sige, at det er ikke sådan, at regeringen eller jeg har sendt den økonomiske årsoversigt ud til de øvrige ordførere; men hr. Henry Christensen har meget kraftigt anmodet om at få den til rådighed til debatten her, og da det lykkedes at få et korrekturtryk frem, så fremskaffede jeg så mange, at alle ordførerne kunne have fået et eksemplar i går, hvis jeg kunne have fået fat på dem alle sammen; jeg var rundt i salen og fandt nogle af ordførerne, men ikke hr. Aksel Larsen.

Jeg finder hr. Rimstads betragtninger vedrørende den offentlige sektor og dens indflydelse på prisbevægelserne og indkomstdannelsen særdeles interessante; jeg mener, at de på så eklatant måde strider imod i hvert fald den form for nationaløkonomi, jeg kender til, at jeg vil tro, det må være noget, der bør behandles i et specielt kapitel i antiinflationsudvalgets betænkning.

Jeg tror, det er rigtigt, som hr. Erhard Jakobsen siger, at vi næppe kommer uden om at opfatte det som en rimelig og naturlig ting, at de offentlige investeringer i de kommende år må komme til at

[Økonomiministeren.]

udgøre en stigende procent og også dermed vil komme til at stige stærkere end det samlede nationalprodukt.

Statsministeren (J. O. Krag): Man plejer jo at bebrejde mig, at jeg ikke kan få øje på hr. Aksel Larsen. Jeg så ham faktisk i går, så jeg ville have kunnet give ham aftrykket, hvis jeg havde haft det.

Jeg skal kun gøre en ganske kort bemærkning til hr. Henry Christensen, der kom med en kommentar til min udtalelse i fjernsynet i september 1964, som jeg ikke synes skal stå uden en tilføjelse fra min side. Når jeg i fjernsynet som svar på et spørgsmål — et svar, der måtte være kort og ikke havde plads for mange nuancer — sagde, at der ikke var inflation, så måtte det jo bygge på en iagttagelse af prisudviklingen i den nærmest foreliggende tid, og den kan man læse ud af en af bilagstabellerne, tabellen på side 107 i den økonomiske årsoversigt, som vi lige har fået omdelt. Hvis man dér tager året 1963, ser man, at for første halvår var forbrugerpriserne opgjort til 121 og for andet halvår til 122. Jeg tror, man skal have en ganske særlig opfattelse af inflation, hvis man vil påstå, at 1963 var noget inflationsår. Det kan en stigning på et point fra første til andet halvår næppe give anledning til en berettiget påstand om.

I første halvår af 1964 — og dér må man lægge mærke til, at det er det sidste tal, der har foreligget inden min udtalelse — var pristallet steget til 124, altså gået op med 2 points fra andet halvår 1963 til første halvår 1964. Selvfølgelig kan hr. Henry Christensen sige: ja, det er det, jeg forstår ved inflation. Men jeg tvivler lidt på, at han vil gøre det; jeg tror, at hr. Henry Christensen vil erkende, at ser man på disse tal fra 1963 til 1964, ja, så er selvfølgelig enhver prisstigning uønskelig, og det er den relativt moderate prisstigning, man havde i den periode, også, men det er vist lidt svært at hævde, at den er udtryk for en hæslæsende inflation.

Til gengæld vil jeg så erkende, at de følgende tal, vi ser, 127 for andet halvår 1964, 132 for første halvår 1965 og 138 for andet halvår 1965 — og hertil kunne så føjes det seneste tal for 1966, som ikke er

med i denne tabel — er udtryk for en for stærk prisstigning. Det har regeringen ikke lagt skjul på at vi mener; det har økonomiministeren heller ikke lagt skjul på at han også mener. Vi har heller ikke noget imod, at man bruger udtrykket inflation, der vel i den forbindelse må betragtes som en rimelig karakteristik, og har derfor heller ikke noget imod, at man nu går ind i et arbejde for at finde en antiinflationsplan, så vi fremover kan få en mere afdæmpet og mere rimelig udvikling, en udvikling, der i højere grad varetager hensynet til dansk produktions konkurrenceevne i forhold til tilsvarende udenlandsk produktion.

Finansministeren (Henry Grünbaum): Jeg vil gerne have lejlighed til at gøre en kort bemærkning om det, der blev sagt i anledning af min udtalelse i Nationaløkonomisk Forening, idet både hr. Baunsgaard og hr. Henry Christensen har bebrejdet mig en udtalelse om, at indkomspolitikken ikke har spillet fallit i 1965. Det er klart, at en sådan løsreven udtalelse kan være uheldig, hvis man kun ser disse ord; jeg er enig med hr. Baunsgaard i, at det kan give befolkningen et forkert indtryk, og når jeg tager ordet, er det også kun for at sige, at det naturligvis er forkert; sådan har jeg ikke sagt det. Men jeg har i Nationaløkonomisk Forening understreget og vil gerne gøre det her — det falder godt ind i debatten — at det, der svigtede i 1965, var finanspolitikken; det tror jeg ikke hr. Baunsgaard er uenig med mig i.

Det var ikke hovedorganisationerne, der svigtede. LO og Dansk Arbejdsgiverforening traf en aftale om nye lønoverenskomster, som holdt sig praktisk taget inden for den ramme, der var givet, og som der var lagt op til af det økonomiske råd.

Hvis man ønsker denne indkomspolitik fortsat, vil jeg gerne sige, at det jo ikke er noget, man kan gennemføre fra dag til dag eller fra år til år. Hr. Baunsgaard var selv inde på det psykologiske og sagde, at det var et psykologisk spørgsmål. Det er det i høj grad. Hvis man vil opdrage eller være med til at opdrage organisationerne og os alle sammen til at føre indkomspolitik, til at tage de hensyn, som er nødvendige — og som også jeg mener er nødvendige at tage, hvis vi vil bekæmpe

[Finansministeren.]

inflationen under fuld beskæftigelse — så må man også give disse organisationer en rimelig behandling, når de har afsluttet deres overenskomster, og de har altså holdt sig nogenlunde til det, der var lagt op til fra det økonomiske råd.

Det var på den baggrund, jeg sagde i Nationaløkonomisk Forening; man har hævdet, at indkomstpolitikken har spillet fallit, men jeg deler ikke denne opfattelse. Aftalerne mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening har holdt sig inden for det og det niveau; det, der har spillet fallit, det er finanspolitikken i 1965, og jeg tilføjede og vil også gerne gøre det her i dag, at jeg anser finanspolitikken for at være uhyre vigtig for indkomstpolitikken. Man kan simpelt hen ikke føre indkomstpolitik, hvis ikke der bliver ført den rette finanspolitik. Det er det, der ikke er blevet, og det er også det, der var understreget i de tre vises rapport, hvad man kan se, hvis man vil fordybe sig i den.

Det vil jeg også gerne sige til hr. Rimstad og til det konservative folkeparti, som vel har sagt: de offentlige udgifter skal dækkes — det har vi jo haft nogen diskussioner om herinde — men som også har sagt: det er ikke nødvendigt med et kasseoverskud, at det er her fejlen ligger. Man er jo ikke gået imod, at de offentlige udgifter har det omfang, som de har fået efter finanslovbehandlingen her i Folketinget, og altså er vedtaget stort set af samtlige partier. Men det er ikke tilstrækkeligt. Hvis man vil bekæmpe inflationen, og hvis man vil sikre en indkomstpolitik, må der også føres den rigtige finanspolitik. Det er det, man har peget på i de tre vises rapport; det var det, jeg sagde i Nationaløkonomisk Forening, og det er det, der også må understreges i dag: man kan ikke føre indkomstpolitik uden den nødvendige finanspolitik.

Ordføreren for forslagsstillerne (Henry Christensen): Det forekommer stadig mig at være både uklog og noget letsindig ministeriel tale, finansministeren fører. Det er naturligvis afhængigt af den vurdering, man anlægger. Jeg anlægger den vurdering på de senere års økonomiske udvikling, at vi har haft et generelt pres på indkomstudviklingen bl. a. i kraft også af det, som jeg tror

for øvrigt af Hans Rasmussen forleden dag blev kaldt kompensationsdjevelen, og andre ting, der her har spillet en betydelig rolle, og som direkte har bevirket, at indkomsterne er løbet væsentlig kraftigere end produktivitetsstigningen. Jeg tror, at dansk demokratisk politik og dansk økonomisk politik helt anderledes må have til opgave at skabe forståelse for en bedre balance imellem disse to faktorer end den, finansministeren bidrager til at skabe forståelse for.

Det er derfor, jeg ud fra mit synspunkt må karakterisere finansministerens udtalelser, også den, han kom med i Nationaløkonomisk Forening, som letsindige og som uegnede i de politiske bestræbelser for at skabe den forståelse, som det er så vanskeligt at fremkalde, for at tilvejebringe en bedre balance imellem produktivitetsudvikling og indkomstudvikling. Hvis landets finansminister siger: der er ikke noget galt med indkomstudviklingen på baggrund . . . (*Afbrydelse af finansministeren* [Henry Grünbaum]). Ja men så må jeg sige til finansministeren, at det er opfattet således. Når finansministeren siger, at indkomstpolitikken har ikke spillet fallit, så opfattes det, som om de kræfter, der (*Afbrydelse af Erhard Jakobsen*) . . . så opfattes det, som om de kræfter, der driver indkomsterne i vejret, ikke har været mere aggressive, end hvad der svarede til den økonomiske mulighed. Jeg fremsætter disse betragtninger som en henstilling og en advarsel til regeringen; jeg tror ikke, man bidrager til at skabe den fornødne forståelse for tingene, hvis man fortsætter dermed.

Jeg skal gerne gøre en bemærkning til afbryderen, hr. Erhard Jakobsen, der jo talte for lidt siden om, at han mente, at det kunne jo ikke hjælpe noget med den foreslåede undersøgelse. Alle, erklærede han, vil jo sige det samme bagefter som gennem de sidste 50 år. Må jeg egentlig ikke have lov til at sige til det ærede medlem, at han kan vel, når alt kommer til alt, ikke tale på andres end sine egne vegne. Vi nærer tillid til, at der af den undersøgelse, som vi har taget initiativet til, vil fremkomme betydeligt materiale og vurderinger, som er egnede til at gøre indtryk, forhåbentlig på alle andre medlemmer her i det høje ting end måske netop hr. Erhard Jakobsen. Jeg

[Henry Christensen.]

ville tro, at der er behov for øget viden hos alle os andre; jeg tror også, vi er modtagelige for denne øgede viden.

Jeg finder i øvrigt, at debatten, der har været ført her i eftermiddag, har vist, at nok har man fundet det naturligt at fremsætte nogle af de synspunkter, som måske forskellige partier og politikere står for, men at man netop i høj grad har taget forbehold med henblik på de undersøgelser og det resultat, der er lovet stillet til rådighed. Det tror jeg er fornuftigt. I øvrigt er diskussionen jo også gået på den måde, at nogen har beklaget sig over, at der er sagt lidt for meget, og nogen har beklaget sig over, at der er sagt lidt for lidt. Lad det nu ligge. Det afgørende for os er, at der tilvejebringes den fornødne politiske mulighed for at nå det resultat, vi her sigter efter.

Til statsministeren vil jeg også kun sige en enkelt bemærkning. Nu har jeg ikke de to sidste pristal fra dengang i hovedet; jeg har en erindring om, at de to sidste pristal, april- og julipristallet i 1964, viste så meget stigning, at det var lidt letsindigt af statsministeren at udtale sig så kategorisk, og jeg tror heller ikke, det var rigtig egnet til at skabe forståelse for den alvorlige problematik, der er knyttet til vor økonomi. Derfor synes jeg, en kritisk bemærkning til statsministeren i den anledning var berettiget.

Til økonomiministeren har jeg et par bemærkninger. Han stillede et spørgsmål til mig om, hvilket formål jeg tænkte mig et neutralt organ i forbindelse med tjenestemandslønafgørelser skulle have. Hertil vil jeg gerne sige, at det skal efter min mening have det formål, at der herigennem på et neutralt grundlag tilvejebringes et materiale for folketinget, for tjenestemandsgeselskaberne, for de interesserede parter, der foretager den afvejning og vurdering af indkomstudviklingen på de pågældende tjenestemandsområder og de områder ude omkring i erhvervslivet, som man naturligt kan foretage en sammenligning med. Jeg tror, det er nyttigt, at dette materiale kommer til at foreligge fra et neutralt organ, og jeg tror, det vil forpligte økonomiministeren i højere grad over for folketinget, selv om økonomiministeren har ret i,

at dette organ ikke står nærmere folketinget, end ministeren gør, det står fjernere folketinget. Jeg tror alligevel, det vil styrke også denne del af indkomstpolitikken, også i retning af at skabe forståelse for den del af indkomstfastsættelserne.

Så har jeg en bemærkning at gøre om behandlingen af anlægsbudgetterne. Jeg mener ikke, jeg gav mig til at kritisere anlægsbudgetterne generelt eller gav mig til at kritisere den behandling, der har fundet sted foreløbig af de budgetter, der ligger for de kommende 3-4 år. Men jeg henledte opmærksomheden på, at der i den økonomiske årsoversigt side 52 udtrykkeligt står, at der i budgettet for 1965-66 synes at ville blive tale om besparelser i anlægsgudgifterne på omkring 150 mill. kr., og det anføres, at dette antagelig først og fremmest skyldes, at det ikke har været muligt i fuldt omfang at skaffe det fornødne personel til at gennemføre den planlagte aktivitet. Det var ud fra denne oplysning, jeg stiltfærdigt bad økonomiministeren om at fremkomme med sin vurdering af dette forhold sammenholdt med, at der nu finder en betydelig aktivitetsudvidelse sted på de offentlige anlægsbudgetter og sammenholdt med — hvad jeg vist udtrykte min glæde over — at vi kan konstatere, at der bogstavelig talt ikke er nogen ledighed, at arbejdsløshedstallet nu i marts måned endog er lavere end sidste år.

Jeg spurgte altså stiltfærdigt, om økonomiministeren ville gøre en bemærkning om sin vurdering af, hvordan det vil komme til at ligge, om han — på baggrund af det, vi nu ved, og som vi jo først har fået oplyst gennem den økonomiske årsoversigt og arbejdsløshedstallene — følte sig overbevist om, at der er grund til at vente fornøden balance i disse ting, og om der ikke var nogen problemer knyttet til den kommende anlægsgudvikling.

Det problem i vort forslag, som økonomiministeren kalder datoen, tog han jo lidt forbehold over for, men erklærede, at regeringen vil komme med et oplæg så betids inden sommerferien, at det kan nå en behandling i det høje ting, og det er jo det, der er afgørende. Nu kaldte økonomiministeren det en redegørelse, og det må vi vel se lidt nærmere på, for forudsætningen må jo være, at oplægget bliver af en sådan

[Henry Christensen.]

form, at folketinget kan komme til at behandle det, kan komme til at tage stilling til det, kan komme til at give udtryk for sin opfattelse af den politik, der på de konkrete områder bør føres, og at det — sådan som jeg forstår økonomiministeren er enig i — kan blive fremlagt og behandlet så betids, at det kan være færdigbehandlet, inden folketinget tager på sommerferie i år. Det er det afgørende formål, og hvis vi bliver i stand til at få dette sikret også under denne form, så mener jeg, at vi har opnået det, som har været det afgørende i denne omgang, med det forslag, vi har stillet.

Jørgen Jensen: Økonomiministeren var ikke tilfreds med min definition af inflation. Nu kan vi jo se det, når fortrykket kommer, men jeg mener bestemt på basis af mine notater at kunne konstatere, at jeg netop på den ene side skelnede mellem importprisstigningen, som var skadelig for Danmarks økonomi, og eksportpriserne, som var gavnlige eller kunne være udtryk for en bedre økonomi for samfundet som helhed, og så derefter understregede, at når man talte om inflation, så drejede det sig om hjemlige faktorer, hvor udviklingen fandt sted udelukkende hos os selv, og hvor vi selv var herre over, hvorvidt vi — i princippet i hvert fald — ville have inflation eller ej. Men som sagt, vi kan kigge det efter senere hen.

Når jeg i øvrigt tager ordet igen, er det på grund af de bemærkninger, som hr. Erhard Jakobsen kom med. Han ville udstede et advarselsråb fra kommunerne, fordi, tror jeg, jeg havde tilladt mig at fremkomme med nogle henvisninger til, at den samlede offentlige drifts- og anlægsudgift i det sidste par finansår var steget med nogle procent. Så fik jeg at vide, at det nu drejede sig om store ord, og at jeg straks ville til at regne procenter ud. Jeg vil gerne dementere, at det er mig, der har udregnet disse procenter. Dette fortrinlige værk, den økonomiske årsoversigt, udarbejdes som bekendt at det økonomiske sekretariat, som henhører under økonomiministeriet, og hvis hr. Erhard Jakobsen ville slå op i tabel IX, De offentlige finanser, side 95, ville han i nederste linje af denne tabel præcis se de procenter, som jeg altså

ikke har behøvet at regne ud. De står der alle sammen.

Jeg vil gerne her yderligere fortælle, at hvis vi tager udgangspunktet i finansåret 1959-60 eller 1960-61, så lå drifts- og anlægsudgifterne i procent af nationalindkomsten på godt og vel 25. Det står der, 25,6 pct. og 25,4 pct., og jeg tillod mig altså, syntes jeg, meget spagfærdigt at gøre opmærksom på, at i 1964-65 var denne procent steget til 30,2 og i 1965-66 til 32,1. Sammenlignet med de teoretiske basunsted, som hr. Erhard Jakobsen udstøder, synes jeg altså, at jeg var meget spagfærdig. Jeg drog ikke nogen yderligere konklusion ud over at sige, at når den offentlige virksomhed på denne måde ekspanderer, så kan der deri ligge en tendens til eller fare for eller risiko for, at vi får en inflatorisk virkning i dette land, fordi det offentlige skal indsamle arbejdskraft og andre ressourcer, som hidtil har været beskæftiget — jeg siger fuldt beskæftiget — i de private erhverv. Og så er det jo muligt, at kappestriden mellem efterspørgslen fra den offentlige sektor og den private sektor sætter en lønbewægelse og en indkomstbewægelse i gang på en sådan måde, at resultatet eventuelt og sandsynligvis bliver inflation. Dette var altså mine spagfærdige, synes jeg, stort set saglige bemærkninger.

Baunsgaard: Den højtærede økonomiminister mente ikke, at min udtalelse om, at regeringen godt kunne fremsætte en anti-inflationsplan før 15. maj, hvis den ville, var ment som en opfordring til at gøre det. Jeg vil gerne sige til ministeren: det er rigtigt opfattet. Og så vil jeg gerne føje til: nej, udtalelsen var såmænd ment som et politisk råd, og fortolkningen overlader jeg til ministeren og hans egen fantasi. Jeg håber den slår til.

Til den højtærede finansminister vil jeg sige, at jeg bebrejdede ham ikke hans udtalelse i Nationaløkonomisk Forening. Jeg sagde, at jeg var ikke sikker på, den var klog. Det er jeg stadig ikke. Finansministeren sagde noget andet i sin tale, som han gentog her, og som jeg er enig i — og derfor fandt klogt — nemlig at man ikke kan føre en indkomspolitik, hvis man ikke er villig til at føre en aktiv finanspolitik. Det er jeg enig i. Vi må dog konstatere én ting mere,

[Baunsgaard.]
 og det har de seneste år vist os: vi kan ikke under den fulde beskæftigelse alene ved en aktiv finanspolitik sikre den økonomiske balance. Og det var måske nok så vigtigt, om finansministeren, ikke mindst med sin fortid uden for folketinget, ville sige den slags ting noget tydeligere.

Finansministeren siger igen i dag noget af det, jeg ikke er sikker på er klogt, netop når det er finansministeren, der siger det. Han siger: ja men indkomstpoltikken spillede jo ikke fallit, for organisationerne holdt sig ved deres overenskomstaftale inden for de rammer, der var angivet af det økonomiske råds formandskab. Det er rigtigt. Men hvad gjorde organisationerne derefter? De affandt sig med lønglidningen, hvilket er et bevis på, at man i dette spørgsmål ikke har den autoritet hos de to store hovedorganisationer, som man i øvrigt så stærkt vil påberåbe sig at have i andre spørgsmål, der bliver rejst. Det kan jo ikke nytte, at der angives en indkomst-ramme, hvis den udnyttes fuldt ud ved aftalen og man så bagefter tillader en glidning herudover. Så har man ikke holdt sig inden for rammen. Så har indkomstpoltikken også, hvor det ansvar spiller ind, til en vis grad spillet fallit.

Hvis man skal have nogen mulighed for med sine udtalelser at påvirke udviklingen i rigtig retning, tror jeg, at vi hver især på de områder, hvor vi har mulighed for at blive troet på vore gode hensigter, skulle udstede de advarende ord til vore egne, når de begår fejl. Jeg tror, at den højtærede finansminister skulle tænke over, om dette alligevel ikke er mere virksomt end at påpege fejlene hos modparten.

Nøjagtig det samme vil jeg sige til det ærede medlem hr. Rimstad. Jeg har nu et par gange i den seneste tid hørt det ærede medlem hr. Rimstad stå heroppe og docere, at en af inflationens væsentligste årsager er, at staten med sine lønninger overbyder det private erhvervsliv. Jeg skal ikke benægte, at der kan hentes eksempler, men jeg forsikrer det ærede medlem om én ting — og jeg har 3 års erfaring fra den offentlige administration at bygge det på — eksemplerne på det modsatte er langt, langt hyppigere. Jeg tror derfor, det ærede medlem skulle føle også en forpligtelse til

at sige til sine venner, at man dér måske er med til at nære inflationen, når man overbyder statens lønninger for at få folk til erhvervslivet.

Rimstad: Jeg vil gerne spørge den højtærede økonomiminister, som ikke efter sine egne udtalelser at dømme synes at have tilstrækkelig nationaløkonomisk ballast til at vurdere, hvorvidt statens overforbrug uden dækning i produktionsstigning kan give anledning til inflation, om ikke fortsatte stigninger i statens overforbrug vil give anledning til fortsatte inflationsstigninger og derigennem fortsatte lønstigninger, og om dette ikke vil få indflydelse på vor konkurrenceevne og på beskæftigelsen.

Jeg er ganske vist ikke nationaløkonom. Det er et simpelt ræsonnement, jeg her har foretaget, men skulle det give anledning til, at den højtærede økonomiminister vil revidere sine nationaløkonomiske betragtninger, har jeg i hvert fald gjort så megen nytte.

Den højtærede finansminister påstod, at mit parti ikke alt for ofte var gået imod statens investeringer, således som de kommer til udtryk på finanslovens udgiftsside. Det er jo ikke rigtigt. Vi har tværtimod mange gange advaret imod udgifter, som vi ikke fandt at staten havde råd til.

Til hr. Baunsgaard vil jeg sige, at vi kan jo godt hver for sig stå op og sige, at vi har så og så mange eksempler på dette og hint. Jeg skal da heller ikke benægte, at hr. Baunsgaard fra den tid, han var handelsminister, kan have særdeles mange eksempler på, at staten er blevet berøvet folk, som er gået ud i det praktiske erhverv. Jeg tror imidlertid ikke på, at de pågældende har gjort det, fordi de er blevet overbudt. Jeg tror, der er en række andre grunde til, at folk går fra offentlige stillinger til private. Jeg ved derimod, at folk i øjeblikket, sådan som udviklingen har fundet sted, i stor udstrækning går fra det private erhvervsliv over til statens stillinger, fordi de dér får adskilligt flere penge for deres arbejde.

Niels Westerby: Jeg tror, at det er vigtigt i denne debat at gøre sig klart, at prisstigninger og inflation ikke er det samme,

[Niels Westerby.]

men at inflation er det samme som stærke prisstigninger.

Når jeg nævner det, er det på grund af hr. Erhard Jakobsens indlæg. Hr. Erhard Jakobsen sagde, så vidt jeg hørte, at inflationen ikke lader sig standse. Dertil vil jeg svare: jo, den gør. Det, det i virkeligheden drejer sig om, det, der er problemstillingen, er nemlig at opretholde en stærk økonomisk vækst, fuld beskæftigelse og fuld udvikling her i landet, men samtidig undgå stærke prisstigninger, således som vi har det i øjeblikket — i 1965 f. eks. var det 8 pct. Kunne vi komme dertil, at vi førte en økonomisk politik, hvorved prisstigningerne kunne holdes nede på 1-2 pct., ville det gunstigste mål være nået. Jeg må erkende, at det ikke vil være muligt at opretholde fuld prisstabilitet her i landet, samtidig med at man har økonomisk vækst og fuld beskæftigelse. Det, der er problemstillingen, er altså at undgå de stærke prisstigninger og holde sig nede på de meget moderate.

Dernæst en bemærkning til hr. Baunsgaard, som var inde på spørgsmålet om indkomstpolitikken. Jeg mener at have læst den såkaldte VR-plan grundigt, meget grundigt endda. Jeg mener også at have fundet ud af, at på det område, der hedder indkomstpolitik, indeholder den overhovedet ingenting for at sige det rent ud — jeg kan se, det ærede medlem hr. Erik Eriksen smiler — men jeg mener virkelig, at den ingenting indeholder. Den såkaldte VR-plan, den siger kun, at statsministeren skal give råd til organisationerne om, i hvor høj grad indkomsterne må stige. Og hvad, det gjorde vel statsministeren også for et år siden. Og som det også blev nævnt af finansministeren og accepteret af hr. Baunsgaard, holdt disse organisationer sig inden for de rammer, der var afstukket, og som var forsvarlige i selve overenskomstssituationen.

Og så er det, det ærede medlem hr. Baunsgaard kommer og siger: hvad så med lønglidningen? Lønglidningen kunne man jo ikke standse. Men ærlig talt, er der virkelig nogen, som tror på, at en arbejder i en virksomhed, som mener, at han kan få mere i en anden virksomhed ved at gå derhen, undlader dette, fordi statsministe-

ren eller hr. Baunsgaard, eller hvem det ellers er, holder taler i folketinget? Det er der ingen der tror. Eller er der virkelig nogen, der tror, at en arbejdsgiver, som mangler arbejdskraft i sin virksomhed, og som virkelig trænger til at få den og ikke kan få den, holder op med at byde en mand noget mere for at komme i sin virksomhed, fordi statsministeren eller hr. Baunsgaard eller hr. Poul Møller holder taler om, at det må arbejdsgiveren ikke gøre? Han gør det naturligvis alligevel.

Og før vi klart erkender, at vi ikke med fromme taler eller måske ved grove ord, hvad ved jeg, kan nå frem til dette mål, kommer vi ikke videre. Og derfor vil jeg en gang til henlede det høje tings opmærksomhed på, at det, der er hovedkernen i sagen, er at dæmpe efterspørgselspresset og at føre den stramme finanspolitik, som er nødvendig.

Jeg vil gerne stille det direkte spørgsmål til hr. Henry Christensen, om ikke han synes, min idé var god — det var den, jeg fremsatte i mit første indlæg — den, der gik ud på, at vi alle sammen skulle lægge kræfterne i og starte en ædel kappestrid og hvert parti komme med sin inflationsplan, og så kunne vi lægge vore gode råd sammen og virkelig nå frem til et mål. Jeg vil derfor spørge hr. Henry Christensen, om venstre vil være med til at ændre sit forslag derhen, at samtlige partier inden en måned efter, at udvalget er kommet med sin betænkning, fremlægger hver sin inflationsplan; i så fald tror jeg vi kan få mere skub i tingene og få gjort mere arbejde. Ellers tror jeg det politiske spil får for stor magt over sindene.

Økonomiministeren (Ivar Nørgaard): Jeg vil gerne takke hr. Henry Christensen for den klargørelse af ideen med et neutralt organ, han fremsatte. Efter den klargørelse er jeg altså kommet til det resultat, at det, det drejer sig om, er, at man skal have et analytisk organ, som skal afgive en rapport til, forstår jeg, tjenestemandsgenerationerne og økonomiministeriet og rimeligvis, sådan forstod jeg det også, til folketinget. Derefter skal tjenestemandsgenerationerne og økonomiministeriet forhandle med den rapport liggende foran sig og nå frem til et resultat, hvorefter, når man har sluttet,

[Økonomiministeren.]

økonomiministeren skal gå til finansudvalget og få det endeligt godkendt.

Så vidt jeg kan se, vil man derved ikke opnå noget synderligt, for det, der sker i øjeblikket, er jo, at en række eksperter i lønnings- og pensionsdepartementet foretager en analyse af udviklingen, på samme måde som organisationernes folk gør det, og jeg vil tro, at man forholdsvis let kan blive enig om det bagomliggende statistiske materiale. Nu har jeg jo ikke mange års erfaringer, men de erfaringer, jeg har fået i denne forhandling, siger mig, at det er forholdsvis let at nå frem til en ensartet erkendelse af det bagomliggende problem og økonomien. Det, der er det afgørende, er, hvad man slutter på ved forhandlingen, og det er og bliver et politisk problem. Det er ikke noget, videnskabsmænd eller analytikere kan afgøre; det må være en politisk beslutning, en afvejning, og den må jo også efter hr. Henry Christensens forslag foretages af økonomiministeriet og derefter bekræftes af folketinget. Sådan forstår jeg det.

Jeg vil gerne sige til hr. Rimstad, at når staten øger sit budget, vil der naturligvis fra dette øgede budget gå en større efterspørgsel efter materialer, men først og fremmest efter arbejdskraft. Om der foreligger et overforbrug eller ej, må bero på, hvad man så sætter det i forhold til, men det nationaløkonomiske overforbrug er det, der er udtryk for et totalt efterspørgselspres, altså en efterspørgsel ved det givne løn- og prisniveau, som er større end udbuddet af arbejdskraft ved det givne løn- og prisniveau. Det er jo ikke noget, man kan måle for staten for sig selv, for staten alene; det er noget, man må måle for samfundet under ét, og hvis man taler om et statsligt overforbrug, vil det altså sige, man med det samme fritager den private sektor for at være anledning til noget overforbrug. Det kan jeg ingenlunde godkende. Der er ingen tvivl om, hvad jeg også går ud fra en analyse vil vise, at det efterspørgselspres, vi i dag står over for og navnlig har stået over for i 1965, hovedsagelig er opstået som følge af en stærk stigning af efterspørgslen, ikke mindst i boligbyggeriet, og det er ikke et statsligt overforbrug.

Vedrørende overbydning på lønområdet vil jeg gerne sige, at den praksis, man følger fra statens side i øjeblikket, er, at man på en række områder lægger sig på nøjagtig det niveau, som man er nået op til på det private arbejdsmarked, og det er altså med forsinkelse, at staten forhøjer lønningerne for de ansatte. De gennemsnitslønninger, staten betaler, ligger på det niveau, det private erhvervsliv er nået frem til; de bygger på den statistik, man har på det private arbejdsmarked, og det er med forsinkelse, man lægger lønningerne på det niveau. Så det kan ikke være rigtigt, at det er staten, der er lønfører, som det ofte fremhæves at være tilfældet.

Til sidst vil jeg gerne sige til hr. Henry Christensen, at jeg takker for det, der blev sagt om behandlingen i investeringsudvalget. Jeg skal prøve at besvare spørgsmålet, om jeg tror, at der er tilstrækkeligt personale til de øgede investeringer; jeg beklager, at jeg havde misforstået det, der blev sagt; jeg troede, det var en kritik af det, der foregik, men det er det altså ikke. Jeg kan jo kun bedømme dette forhold på grundlag af, hvad eksperter skønner om udviklingen i 1966, og den økonomiske årsoversigts skøn går jo ud på, at stigningen i de private investeringer mener man bliver noget dæmpet; det vil sige, at der skulle blive plads til de offentlige investeringer, hvis dette skøn holder stik, og jeg må naturligvis bygge på dette skøn, og derfor tror jeg, der kan blive plads. Men man kan jo ikke beregne noget sådant til 100 pct., så der aldrig bliver nogen rest; det kan meget vel være, at der er noget, der ikke kan sættes i gang, som er planlagt. Det kan skyldes mange forskellige grunde, f. eks. en vinter, der træder hurtigere ind med frost end sædvanligt, som det skete i 1965; det var en af årsagerne til, at en del af den offentlige investeringsvirksomhed blev mindre end skønnet.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (*Henry Christensen*): Ja, det gælder økonomiministerens sidste bemærkninger. Det, jeg henholder mig til, er jo den økonomiske årsoversigt, hvor man udtrykkelig henviser til, at denne manko på de 150 mill. kr.

[Henry Christensen.]

skyldes, at det ikke har været muligt i fuldt omfang at skaffe det fornødne personale til at gennemføre den planlagte aktivitet. Så er det, jeg spørger økonomiministeren, hvilke overvejelser han og regeringen har gjort sig over for den problematik, der uægtelig rejser sig, når man siger, at nu skal vi ikke alene have en aktivitet, der stiger med de 150 mill. kr., vi ikke klarede, men en aktivitet på 200-300 mill. kr. lagt ovenpå. Jeg er på det rene med, at man ikke kan gøre det 100 pct. op, men en vis vurdering af arbejdskraftproblemet og kapacitetsproblemet må man jo nødvendigvis, hvis man skal føre en ansvarlig økonomisk politik, foretage.

Økonomiministeren henviser til dæmpningen i den private sektor. Jeg ville anse det for meget betænkeligt, om man igen i år skulle sigte på en yderligere dæmpning, efter at vi sidste år har haft en dæmpning i investeringerne i den private sektor, en dæmpning, som handelsministeren, husker jeg ret, ved nytårstide, udtalte sig om som en meget betænkelig ting.

Så er der tilbage spørgsmålet om boligbyggeriet. Forestiller økonomiministeren sig, at den ledige arbejdskraft til at fylde statens huller ud skal komme fra en nedgang i boligbyggeriet? Det er det, der i så fald bliver tilbage, og derfor synes jeg nok, det er et alvorligt problem, som kræver en nærmere kommentar fra regeringen.

Hvad angår det neutrale organ, som vi her har drøftet, vil jeg sige, at den diskussion, der har været mellem hr. Rimstad og hr. Baunsgaard og nu økonomiministeren, begrundet egentlig, synes jeg, fuldt ud behovet for et sådant organ til at give os en nærmere vurdering af, hvordan lønudviklingen på det offentlige og det private område faktisk er i forhold til hinanden, og jeg tror, det var nyttigt ud fra mange hensyn, om en sådan vurdering, foretaget af et neutralt organ, blev stillet til rådighed for de interesserede parter.

Endelig må jeg sige til spørgsmålet om,

hvorvidt jeg synes, det var en god idé, at man lod regeringen slippe for at have et ansvar for at fremlægge en antiinflationsplan, at det synes jeg ikke er nogen god idé. Derimod synes jeg, det er udmærket, at alle deltager i arbejdet, og alle mulige gode ideer er sikkert velkomne, uanset om vi gennemfører det forslag til beslutning, som vi har fremsat.

(Kort bemærkning.)

Rimstad: Det er den højtærede økonomiministers bemærkning før om, at statens lønpolitik var den at byde det samme, som man konstaterede at det private erhverv bød, der kalder mig herop, for ministeren sagde: man følger de private statistikker. Der vil jeg gerne erindre om, at forleden dag, da vi diskuterede spørgsmålet om Danmarks Statistik, sagde jeg, at der findes ikke private pålidelige statistikker, og derfor er det klart, at staten må komme til et for højt lønniveau, hvis den følger de upålidelige statistikker. Det ville være et stort gode, og det ville være inflationshæmmende, hvis Danmarks Statistik ville kaste sig over udarbejdelsen netop af de statistikker inden for de enkelte løngrupper, som herved kunne blive pålidelige, hvad de ikke er i dag.

For øvrigt vil jeg gerne sige til den højtærede økonomiminister, at det er ikke rigtigt, at staten følger disse private upålidelige statistikker. Det eksempel, som jeg gav her, kunne i hvert fald tjene til dokumentation for, at de ikke i det tilfælde er fulgt, for den private statistik taler i det pågældende tilfælde om 37.000 kr. som årsløn. Vi måtte, fordi det drejede sig om et tilfælde af exceptionel dygtighed, byde mere end det og bød 39.000 kr., men staten bød 45.000 kr.

Økonomiministeren (Ivar Nørgaard): Jeg kender ikke det konkrete tilfælde, men det er klart, at hvis det drejer sig om exceptionelle tilfælde, må staten naturligvis også kunne byde høje lønninger for kvalificerede

[Økonomiministeren.]

folk. Det, jeg taler om, er de gennemsnitlige lønninger ved de generelle forhandlinger.

Må jeg til hr. Henry Christensen sige, at der er ikke tale om, at regeringen planlægger nogen nedgang i stigningen i de private investeringer; det er jo ikke noget, regeringen har nogen som helst direkte indflydelse på. Når jeg nævner den forventede udvikling i de private investeringer i 1966, taler jeg om det, man skønner i den økonomiske årsoversigt, det, man skønner i dette 5 års program eller dette 5 års skøn, som det økonomiske sekretariat har udarbejdet, og det er også det, man har accepteret som det bedst mulige skøn i øjeblikket. Regeringen ønsker naturligvis meget gerne, at de private investeringer stiger kraftigt; det er ikke noget, vi blander os i. Det er kun, hvad der skønnes af det økonomiske sekretariat, og hvis det skøn holder stik, så skulle der være plads til de offentlige investeringer, som vi kan planlægge.

(Kort bemærkning).

Niels Westerby: Jeg må tilstå, at jeg ikke rigtig kan forstå hr. Henry Christensen. Den fare, der er ved det forslag, som venstre har fremsat, og som vi behandler i dag, er jo netop den, at når regeringen kommer med en antiinflationsplan, så træder spillet om regeringsmagten i forgrunden. Hr. Henry Christensen ved meget godt, at dette spil om regeringsmagten lammer meget herinde, sådan at man glemmer de saglige problemer. Han ved udmærket godt, at det let går sådan, at regeringen, når den overvejer antiinflationsplan, siger: hvad kan vi få igennem i folketinget? Og han ved udmærket godt, at der er forskellige partier, der kunne føle sig fristet til først og fremmest at sige: hvordan kommer vi regeringen til livs? Men det er jo inflationsbekæmpelse, det drejer sig om, og jeg må ærlig talt sige, jeg ikke kan forstå hr. Henry Christensen, når han påstår, at jeg vil sige, at regeringen skal slippe for at lave en antiinflationsplan. Nej tværtimod, jeg mener det sådan, at vi vil meget gerne arbejde med på det liberalt centrum vil gerne komme med tanker i denne forbindelse, og vi vil gerne hjælpe venstre til at komme med tanker herom. Det er jo ikke kommet i dag, og hvor-

for skal vi sidde og vente på, at regeringen kommer med nogle forslag? Hvorfor ikke tage fat med det samme? Hvorfor ikke gøre ligesom i skattereforarbejdet, hvor hvert parti kommer med sin plan? Så kan vi måske få gang i det og få udledt noget af det.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Henry Christensen): Jeg må ærlig talt sige, at hr. Niels Westerbys opfattelse af, hvad folketinget kan beslutte, forbløffer mig. Jeg har endnu aldrig oplevet, at folketinget skulle være i stand til at beslutte, hvad de enkelte partier skal gøre inden for en måned. Derimod kan folketinget beslutte, hvad det vil pålægge regeringen, og så drage regeringen til ansvar for den pågældende beslutning.

(Kort bemærkning).

Niels Westerby: Folketinget har naturligvis lov til at opfordre partierne til at komme med en antiinflationsplan, og jeg vil gerne se det parti, der sidder en sådan opfordring overhørig. Endelig kan også partierne aftale en sådan fremgangsmåde, så jeg kan slet ikke forstå, at hr. Henry Christensen vil afvise det af formelle grunde. Det er jo reelle grunde, der gør, at han ikke vil være med til den fremgangsmåde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (From): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission i henhold til grundlovens § 51 (af Aksel Larsen m. fl.).

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XIX) findes i tillæg A. sp. 2111, fremsættelsen i tidenden sp. 3946).